

Emmy Ingeborg Bruns Dagbog

Om barndom og ophold på sindssygehospitaler; afsluttet 10 januar 1910.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Indledning.....	2
Om forfatterinden	2
Redaktionelle bemærkninger	2
Ben Oni. Blade af Emmy Hanums Dagbog.....	3
Stikordsregister	72
Noter	73

Forord

Under arbejde med slægtsforskning opdagede jeg i 2011, at der på Det kgl. Bibliotek befandt sig et originalmanuskript af Emmy Ingeborg Brun med den lidt kryptiske titel "Ben Oni. Blade af Emmy Hanums Dagbog." Det er ikke en egentlig dagbog, men hun har i 1910 skrevet kort om sin barndom og indført en række digte, som hun har forfattet siden 1888. Dertil kommer en del sider med beskrivelse af de ni forudgående års ophold på sindssygehospital, først på Sindssygeanstalten ved Aarhus og senere på Philadelphia i Dianalund.

Manuskriptets vej til Det kgl. Bibliotek er ukendt. Det vides kun, at det blev indleveret af en privatperson i 1993, og at dennes identitet er fortrolig information.

Emmy Ingeborg Bruns oprivende historie, syntes jeg, fortjente at blive tilgængelig, og derfor har jeg nu indtastet de 200 håndskrevne sider sammen med uddybende noter.

Glostrup den 21. juni 2012

Uffe Kim Poulsen

Indledning

Om forfatterinden

Emmy Ingeborg Brun blev født den 27. juni 1872 på Louisiana i Humlebæk som datter af hofjægermester Alexander Brun og hans tredje hustru Louise, født Wolff. Hun havde to ældre brødre Carl Frederik Emil (født 1865) og Alf Harald Brun (født 1866).

Som det fremgår af dagbogen, var Ingeborgs mor 'nervesvag' og ikke meget til stede for børnene. Hun var således i Schweiz omkring 1880, og i hvert fald i perioden 1901 til 1911 indlagt på Middelfart Sindssygehospital.

Ingeborgs ældste broder Carl var gartnerelev, men indlægges som 32-årig på sindssygehospital Sankt Hans i Roskilde, hvor han stadig befinder sig, da han dør 45 år senere.

Den yngste bror Alf fik en officersuddannelse og tog sin afsked med kaptajnsrang i 1918. Derefter påbegyndte han en international karriere, der bl.a. bragte ham til Rusland og Tyrkiet som delegeret ved krigsfangeudvekslingerne efter Første Verdenskrig.

Ingeborg selv har tydeligvis fået en god undervisning med klassisk dannelse, er meget bredt orienteret, følger med i politik, er meget idealistisk - men nok også kompromisløs. Hun har sikkert været - i hvert fald virket - usædvanlig på mange måder, som det vil fremgå ved læsning af hendes dagbog.

Om hun også selv var arveligt belastet, som moderen og broderen Carl, er uvist, men hun har været 'nervesyg' og var også en overgang tvangsindlagt på sindssygehospital. Ifølge hendes beskrivelse var det broderen Alf, der stod bag, og først efter ni år lykkedes det hende ved venners hjælp at få attester på, at hun ikke var sindssyg og dermed i 1910 at komme ud igen. Nu var hun imidlertid så syg, at hun måtte holde sengen, indtil hun døde den 19. maj 1929 i sin bolig ved Svendborg.

På trods af sygdommen var hun i de mellemliggende år ret aktiv. Hun var grebet af Henry George's tanker om jordrentelov, og hun interesserede sig for planeten Mars.

Flere oplysninger om Ingeborg kan findes på: www.ukp.dk/TNG/getperson.php?personID=13557&tree=SL.

Redaktionelle bemærkninger

Teksten har bibeholdt forfatterens retskrivning og bogstavering, hvilket betyder at fx bogstavet ø nogle gange er skrevet ó, andre gange ö. Der er bemærkelsesværdigt få skrivefejl og rettelser i den håndskrevne original. Man må næsten tro, at hun har skrevet af efter en kladde.

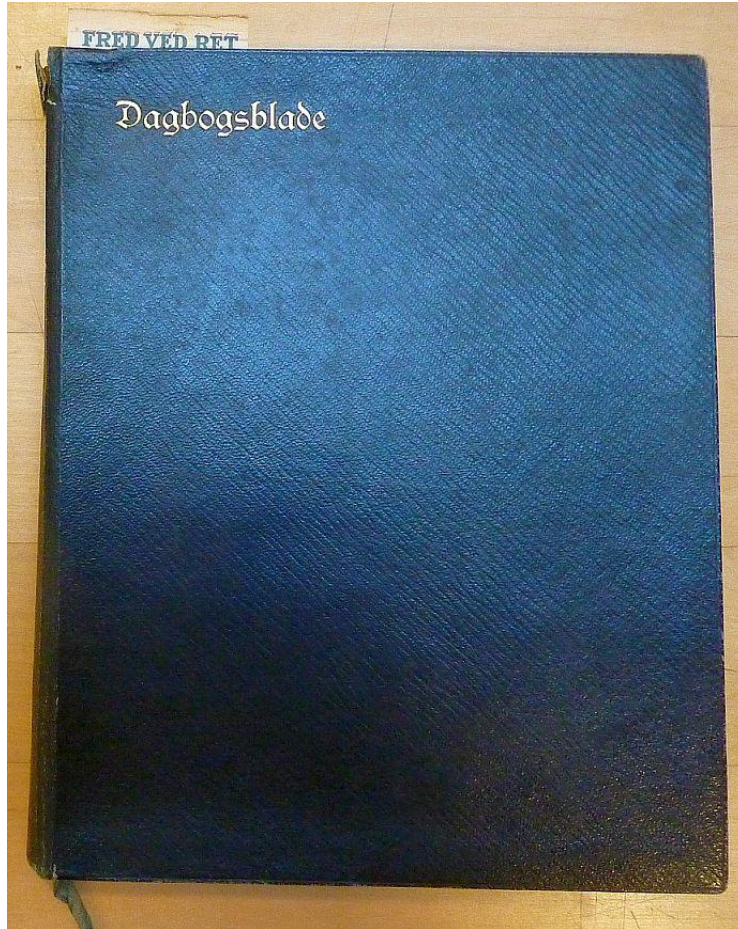
I digte har forfatteren dog nogle få steder sat et ord sat i parentes og erstattet det af et bedre overover.

For læsere, der ønsker at verificere teksten, er originalens sidenumre angivet i kursiverede kantede parenteser (fx [78-79]). Nogle få steder er andre anvisninger indsat på samme måde (fx [note fortsat fra side 175]).

Alle mine noter til teksten er samlet i det afsluttende kapital. Ord, der har en tilknyttet note, er markeret med notens nummer (fx Fredhjem⁵⁹).

Tanken med stikordsregisteret er blot at give indtryk af forfatterens alsidighed og brede horisont.

Ben Oni. Blade af Emmy Hanums Dagbog

[1-2]

Hannah Borries¹
Fra Din IB.

[3-4]

Ben Oni.²
Blade af Emmy Hanums Dagbog.
1910.

[5]

Ben Oni.

[6]

Side :

Indhold :

Ungdom

7.

Gennembrud	28.
Dagbogsblade fra Sindssygeanstalt I	59.
Dagbogsblade fra Sindssygeanstalt II	82.
Balance	112.
Prosaiske Kommentarer	169.

[7]

Ungdom

Sandhed sógte jeg fordum,
sen den var at finde
i golde Bjærge.
Tavs jeg tórstende led,
mens Ungdomsaarene ódttes - .

Louisiana 1878.

Sommerferien var begyndt. "Det vil sige," at Brødrene var hjemme fra Latinskolen og at Onkels var flyttet ud paa Landet med deres sex Dreng, - heri bestod Feriens Idé for lille Emmy. Thi lille Emmy var kun sex Aar gammel og lige nylig begyndt at stave. Det var ogsaa først fornylig, at hun efter forskellige Omskiftelser havde faaet en fornuftig Plejemor³. Mor var der ikke; hun var bleven saa nervesyg kort efter dette Barns Fódssel, at hun aldrig mere kunde komme hjem.

[8-9] Derimod var der et lille Væsen, som Emmy kunde tage sig af – en, der kun var nogle faa Maaneder gammel – der hed Emma og netop nu havde de aller sódeste, morsomste Kattemanerer. Og saa var den blaa ! Det var en af disse blaagraa Katte, der som Killinger er ganske lyseblaa – nu var den næsten voxen, men Farven havde den endnu.

Missen stillede præcis hver Morgen og fik sin Mælk i sin egen lille Lerskaal, hvilken Emmy serverede for den i et Hjørne af Spisestuen; der syntes i det hele at komme lidt Orden paa Tingene nu igen, siden den ny Tante var kommen i Huset !

Den Morgen, hvorom her er Tale, skulde imidlertid Tante til Byen, og Emmy fulgte hende ned igennem Haven til Dampskibsbroen og fik Lov at hjælpe med at bære hendes Pakkenelliker.

Den gamle, gamle, stærke Far havde forkólet sig lidt og laa i Sengen idag.

Da Damperen var gaaet, gik Emmy alene hjemad gennem Laagen og langs den store, dejlige Havedam, som har Udlób til Havnen gennem en Sluse, alene med sine Dyr og Blomster; det var hun saa vant til, og det elskede hun. Nu laa hun paa Maven paa det nederste Trin af den lille Baadebro og studerede en stor Mærkværdighed, hun lige havde opdaget : nogle bitte smaa, sorte Biller, der lób omkring ovenpaa Vandfladen – aldeles som det var den naturligeste Ting af Verden! At de dog ikke plumpede igennem ?! Det var som om alle de smaa Ben var forsynet med smaa, usynlige Træsko, der bar dem oppe - - -

Der lyder kraftige Skridt ned ad Bakken – det lód som det kunde være Karlsen ! Karlsen, den væmmelige, unge Tjener, som altid grinede af hende og skulde góre Nar; - spurgte man ham pænt, hvad Klokken var, kunde han aldrig svare ordentlig, men bare: "Lidt længere end Særken" eller ogsaa "Tre Kvarter til et halvt Par Buxer"! Engang havde han taget Emmy i Nakken – og grinet – og holdt hendes Hovede under Vandposten, trods hendes forbitrede Protest ! Ja,

[10-11] hvad bród hun sig om lidt Vand paa sig, men at han vovede at lægge Haand paa hende. Bare det at se ham komme op ad Kældertrappen, demonstrerende med Haanden fuld af nyslebne Knive og et haanlig bredt Grin ud imod hende –

Da kunde Hjærtet i hende blive saa stort, som om der næsten ikke var Plads til det derinde – for den Kamp maatte hun jo tage op! Bare, bare snart blive stor og blive lige saa stærk som de andre, saa skulde hun nok tage sig af alle dem, der var smaa og ulykkelige !

Hun afskyede Karlsen som den personificerede Raahed.

Stien drejede brat – og der kom han gaaende, og i Armen, i hans Arm sad hendes lille blaa Kat, og om Halsen paa Katten var bunden en stor Sten.

Aa – hvor hun tryglede og bad og græd og ydmygede sig for sin Fjende og rakte sine smaa Hænder op efter Katten, han maatte ikke góre det, maatte ikke drukne hendes lille Mis!

Ja, det kunde nu ikke hjælpe noget altsammen, for Hofjægermesteren havde selv sagt det; den havde lige taget 9 (ni!) af de nye smaa Kyllinger.

Da blegnede det gyldne Solskin, og Sommeren blev kold og óde. Far havde selv sagt det – og ni Kyllinger. Hun stod et Sekund forstenet. Saa styrtede hun bort – bort, opad Bakken, med Hænderne knuet i Ørerne, vild af Fortvivlelse.

Aa ja – de lób jo ud og ind af det aabne Tremmebur, hvor Hónen stod fængslet indenfor og kaglede – det havde Far selv konstrueret og vilde altid have staaende paa Plænen foran Huset, hvor Folkene ikke kunde tilse dem. Og det var vel ikke underligt, at Katten opdagede sin egen Natur fórste Gang den i sit Liv var ganske alene med Kyllinger.

En halv Time efter módte lille Emmy en af Pigerne, som kunde fortælle hende, at Katten ikke var druknet! : den havde smóget Stenen af sig og var svómmet i Land – Skarpretteren havde altsaa ladet sig róre og givet Barnet en Chance –

[12-13] men at nu lób hendes to Bródre og de stórste af Fætrene omkring i hele Haven efter den, bevæbnede med Krokettkugler og Kóller for at faa den slaaet ihjel - !

Et Skrig – og Emmy styrtede afsted ud i den store Have, sógende og findende dem snart! Ikke at hun vilde bede dem, hvad skulde det vel hjælpe, naar Far selv havde sagt det; hun saa dem henne ved Læbæltet, rustede som Kosakker, der paa Embeds Vegne er paa Jagt efter en Straffefange.

Der er ingen Frelse, de er saa store og stærke! Hun har kun én Tanke: Fange Katten, komme dem i Forkóbet og lokke den til sig, for hende har den jo Tillid til ! Havde hun den blot i sine Arme, skulde ingen Magt góre den noget, saa maatte de da fórst slaa hende ihjel - - . Med Katten i Armene turde hun maaske lóbe ind til Far og bede ham om at beholde den – nu, nej, nej, det nyttede ikke ! ! og imens dræbte de den jo – blot fange den – fange den –

Dermed gik den lange Formiddag. Men en Kat, som er jaget, har ikke Tillid til nogen. Saa fandt Emmy tilsidst i Kælderen en Blodpól, og Pigerne forsikrede hende, at nu var den dód.

Da fólte hun, at Hjærtet blev stille efter Angsten for det kæreste; det, som hun, saa lille hun end var, havde haft at vogte og beskytte. Men lille Emmy fólte ogsaa, for fórste Gang i Livet, at der blev saa forunderlig koldt og tomt derinde – nu, da hun vidste, hendes lille Ven var befriet fra alle Lidelser, fra disse forfærdelige Timers Dódsangst. Det var næsten som om hun havde ónsket det. Til hvem skal hun gaa hen, det Barn? Til sin Far og Bródre - ? Gud – han er jo saa forfærdelig langt borte for en, der kun er seks Aar. Og Tante, den fremmede "Tante", hun var ikke hjemme - -

Louisiana 1879.

Lille Emmy er syv Aar, hendes ældste Bror 14 og sómandsbegejstret. De har været nede ved Havnen og gaar op igennem Haven. "Hvis jeg havde Lov til at góre eet eneste Ønske, saa vilde jeg ónske mig en Tomaster, og den skulde være - -" og saa udviklede han alt det vidunderlige, den skulde være. Emmy ventede taalmodig, til han var færdig, for det Snak kunde hun da nemt afvise. Saa sagde hun stille: Nej, det vilde du ikke. "Hvad – vilde jeg da ?" sagde Drengen, forbavset over hendes Bestemthed. "Hvis du havde Lov at góre eet eneste Ønske, saa vilde Du ónske dig den evige Salighed !" Saa meget Begreb havde hun da om Talstórrelser !

[14-15]

Louisiana Mai 1880. Far sendte mig forleden ind til Bedstemor for en Uges Tid. Da jeg kom hjem igen, havde han sendt Tante bort og hun kommer aldrig mere igen. Tante har ladet sin lille bitte Mahogni Dukkekommode staa som en Erindring til mig; den, hun altid selv brugte til Haarnaale - -

Efteraar 1888.

Kunde jeg i Lethes⁴ stille Strómme
sænke al min Tvivl og al min Længsel ned,
sænke alle lyse, unge Drómme,
tavse Flod, vil Du mig Skænke Fred ?

Og alle de dæmrende Længsler svandt
med hver lysende Ungdomsdróm.
Men, naar jeg saa tænkte tilbage iblandt,
jeg under den stivnede Skorpe fandt
en glódende Lavastróm.

Der kommer en Dag, om fjern eller nær,
saa tyder jeg Skæbnens Bog :
Da tynger et Stykke Fjældvæg der,+
Hvor éngang Luerne slog –

Efteraar 1888.

Ateisme.

Det er Luft, det er Intet, hvert Solskinsbad !
Veed man det, bliver man aldrig glad –

Derfor maa Ingen faa det at vide ? ! - - -

Saa fik man dog, engang Klarhed paa al Skolens og Kirkens Hykleri – for andet var det altsaa ikke !
De, der bragte mig den Viden forleden Dag, min Plejemoder og Lærerinde, lagde saamænd ikke
Fingrene imellem ved den Lejlighed. De burde dog vist have skaanet deres eget Rygte –
Jeg elsker J.P. Jacobsen for hans Ærligheds Skyld i det Religióse !

[16-17]

August 1889.

Det gryer bag de dybe Skove,
der dæmrer en Fryd i mit Bryst,
en Sang om vaagnende Lykke,
jublende, ukendt Lyst!

Farvel da, I Tusind Stjerner,
som lyste over min Vej:
Nu drager jeg ud i Dagen,
og dór den, saa følger jeg - -

(Skrevet d. 27.VIII.89 ved Solopgang):

Det lysner i Øst –
Straalende ligger Fremtidens Kyst:
Ved Din Side, ved Din Side jeg vover
at kæmpe med Livet en Dyst!

- - - -

December 1889.

Falmet er Rosen –

Visnet hver Blomst i min Have –
Vaarens spirende Kræfter
sank mat under Muld.

Soltidens Sange
svandt i en dirrende Tone;
fløj med de milde Vinde
mod Somren i Syd.

Minder maa slukkes - -
Hvert Blik, Dine dejlige Øjne
lyste mig dybt i Sjælen,
jeg veed det ... maa dó

[18-19]

Januar 1890.

Tanker i Dódskamp, Tanker i Taarer,
i Vaande over et Minde, som saarer –
Og dog har Natten sænket sit Slór
over Menneskebórnenes Tage.
Men de trygge Nætter, jeg kendte fór,
vender nok aldrig tilbage.

Der lurder Minder i hver en Krog.
Mystiken taler sit Febersprog.
Jeg er nu – ene jeg vover
at leve, mens Huset sover.

Louisiana, Vinter 1890.

Ensom i de tavse Skove
vandred jeg en Aftenstund;
hórte Sundets blanke Vove
vaagne af et stille Blund.

Den fortalte om saa mange
lykkelige, som den gemmer;
og jeg synes, jeg kan hóre
Hvisken af de kendte Stemmer –

Men alle de kendte Stemmer
lóser sig op i Graad:
Det er Bólgernes sagte Hulken,
de veed for Sorgen ej Raad.

August 1891. "Smoget" mellem Vetti og Eidsburgarm
i Jotunheimen i Norge.⁵

Terror Vacui.⁶
Skinnende knejser,
"evigt" snedækte,
Skagastölstindernes⁷

[20-21]

Skarpslebne Kegler;
blændende hvide,
hovmodigt pegende
op mod det himmelske Lys !

Dér piber ej Lemming,
der lunter ej Björn,
der gror ikke Bær eller Græs:
Kun under Stenuren⁸ pibler
det dóde Snevand.

Og kolde hviler med óde Kyster
staalblanke Sóer i haandgribelig Blaaahed
Der leger ej Fisk, der bader ej Myg,
haablóst kun sóger de dybe Vande
mod Jordklodens Centrum.

Og Solen skærer den tynde Luft,
en tindrende Stjerne, varmemeforladt,
mens Rummet blaaner, uplettet
af Livets Fuglevinger.
Thi det Svar gav Himlen
de trodsende Tinder:
Klart er dens Øje og rent,
men Blikket er koldt.

* * *

En Blomst der voxed ! – en sælsom
og sælsomt med Sneen i Slægt,
med funklende Isdiamanter
bag Bægeret ródmende dækt –

Dit Navn jo dog kender Alverden,
det bæver i Hvermands Bryst :
Hvi sógte Du selv da ”Tomhed”
ved Hójfjældskildernes Kyst ?

Ak, bjærgtagen var Du, Du lille,
et Liv, som er fostret af Dód,
og bedre for Dig, om Du aldrig
heroppe i Uren var fód –

af blinkende Straaler forlokket,
af Jætterne selv forfört :
En lille levende Tone,
som ingen - - ingen har hört !

[22-23]

Opad Morgen

Til Fjælds over Bygden - !
Langs Buarelven⁹

med isnende Pust fra den isfyldte Klóft,
Bud fra Jættens Hjærte - -

En Dag kun – saa er vi over
og nede igen.
Bræen ejer Skónhed og sælsom Rædsel,
Ispaladser og skjulte Riger,
hvor Snedronningen hersker,
hvor Stort og Smaat ej skelnes fra hinanden;
og Vidden har Fjærnsyn - -
Til Fjælds !

Sandven er bag os. Den bitte Damper,
bragt hidind i Dalen "paa Hesteryg",
den puster og stónner ikke mere,
den er "vinket" væk.
Opad gaar det. Solen bager ned i Fjældets Blaabærskrænt.
Kun dér finder Øjet Hvile;
thi rundt Een funkler og gnistrer
det brydende Sollys
i bare Is og Sne.
Hójt og dybt,
fjærnt mod Himmelgrænsen
og nærmest Fodfæste
overvældes Blikket af skarpe,
Tindrende Juveler - -

Paa Vidden. Eftermiddag.

- - Hist lyser en Jókel : en Sneklát, knap en Kvadratmil stor.
I Øst ser vi Hardangerviddens knudrede, tróstlóse Styghed;
En Samling af vældige, nógne, tungtrundede Graasten :
Danske Øer har de skrælet deraf, har Lavinernes mægtige Flod. -
Men gemt ligger Fjorden og glemt bag de kullede Bjærge.

[24-25]

###

Da – se imod Vest !
Fjærnt, fjærnt imod Vest, det er Nordhavet selv,
levende, aandende, tonet saa blódt i den sommerblaa Dis.
Se, Skærngaarden kranset af glade, fribaarne Bólger !
Milde Luftninger stróg over Fjældet - -
Eller mon stróg de kun gennem mit Sind ?
Lyseblaa Længsler fra sollyse Strande,
Maager – ja, hvide Fugle fostred min Tanke :
Vinger, som bærer derude i alt dette blaanende Blaa - - -
og hvide Latinersejl - - "O,
Den er vakker den Bugt mod Ankona * ¹⁰ - -

Da brast det for mig. Jeg ligger
hulkende hójt – alene –
i Hardangers óde Snemark.

* Björnson : Kaptejn Mansana¹¹.

Erkendelse.

Har du levet ensom
bag Din Ungdoms Hegn;
har Du aldrig haft en "Ven"
uden i Anförselstegn –
Har de Venner gjort Dig
som en pillet Reje,
maa Du skyndsomst stjæle eller leje
Dig en trofast Østersskal.
I den kan Du endnu bo med Ære –
men Króbling maa Du være
for Livstid; der hjælper ingen Kære.

Og saa er der endnu et Men.
For Du havde jo netop ingen Ven :
Hvem skal saa nu forstaa Dig ?
En Reje i en Østersskal –
Ser de Dig, vil de flaa Dig, slaa Dig,
Til Du er bleven ganske gal.

[26-27]

Nej – Du maa nok lade, som Skallen er Din egen
Fra Födslen af
Og Du selv en Østers. Du maa lære
at forsegle – ja, forsegle den brav !

- Og saa, min stakkels Ven, staar Du for dybest Fald :
For saa staar Du som Lógner – i Livets Tempelhal

September 1896.

En Tone der lód, en Tone der lód,
saa smertelig klagende, vemodig blód,
som om den rummede al Havdybets Nód
og vilde mit Hjærte sprænge.

Hvor kom den fra ? hvor kom den fra - ? ?
Jeg vaagned og stirrede længe - - -

Da saa jeg – paa Oceanet flód
en Harpe med brystne Strænge !

Hvad det vel betód ... hvad det vel betód ...
Ak, siden hin Dag er min **Hjærter** dód.
Det Minde vil intet fortrænge

[28-29]

Gennembrud.

Gennem det evige Nulpunkt : Fra negativt til positivt.

Endnu maa det betragtes som god, gammel, hedensk Skik blandt Menneskene at tilhulle sit Ansigt i Smerten "lig Cæsar ved Pompejus Billedstøtte"¹². For gör Du det ikke selv, saa gör andre det, velvilligst.

Eller – tór Nogen af Eder se det, som er Fortvivlelsen ? Jeg taler ikke om "Sorg og Lidelse". De er kun Mærkepælene i Livets Evighed, dem, der viser en selv, hvor meget man til Dato kunde bære, og hvor meget man næste Gang sandsynligvis vil kunne góre Regning paa sig selv. Jeg mente derimod "Knækket". Jeg mente, om Nogen frivilligt gaar ind paa, ærligt at erkende Situationen, naar en Ven ligger knust – som Sneglehuset i et Hjulspor.

Det indeholder ikke det mindste skónt eller oplóftende eller lærerigt (for den Lære kan Du jo Gudværeløvet aldrig faa Brug for -), ikke det mindste gratióst i Retning af Sórgegudstjeneste, som kunne friste Dig til blot at betragte det et Øjeblik. Der er slet ingen Blomster paa Kisten, og heller ingen Kiste ! Der er kun Liv – "Liv" – i róde Flammer – der er ingen Hvile mere - - -

Tór Du spórgre, om Din Ven er ung, thi dette skal vare hans Levetid ? Mon han ikke gór vel mod sig selv ved at skjule sit Ansigt for dog ikke at vække Dit Ubehag i den Grad, at Du mod Din Vilje kommer til at saare ham ?

Hanum¹³ laa i to Aar i Mórke i Ensomhed. Kunde næppe róre Haand eller Fod af

[30-31] Overanstrængelse, kunde ikke tale eller taale Lyset, fordi hvert Indtryk faldt paa hendes

Hjerne som en Móllest. Kunde hverken leve eller dö. Men nu havde hun funden en Ven.

Og alle hendes Legemes og hendes Sjæls smaa Enere havde klædt sig i Brandhjælm og Brynje og ilede til, rede til at ofre deres Liv; anstrængende sig Nat og Dag for at slukke de róde Flammer. Om dog blot Helheden maatte blive genoprejt.

Ingen kunde se det, hvem vedkommer vel Dit inderste Jeg ? Dagen gik og blev til Aar, men saa var Ilden slukket – eller brændt ud. Slægter af Brandmænd var segnet under Arbejdet, og Hanums Legeme var træt til Dóden, hvilelóst. Thi alt var hærget, hele Landet sort og sodet og hæsligt. Hvor skulde hun vende sine Tanker hen ? Intet Sted var dem værd. Intet sted blot en Erindring om Liv eller Lykke.

Jo – et Sted var der. Det skulde være der. Der var eet Menneske, som engang havde elsket Hanum i Renhed og Tillid - - i nogle korte Dage. Om hun turde gennemvandre Rædslernes Klóft og finde det Sted – thi det var i den Klóft – om det fandtes endnu. Hvor Himlens Blaa var at se; hvor de hvide Smaaskyer engang havde sejlet saa rene og høje. Om hun turde – Pletten var saa lille som et fjærnt Minut og Vejen saa lang som Aar ?

Gud, hvem Hanum ikke erkendte, sendte sine Aander, de lagde hvide Taager over Rædslernes Klóft, de ledte hende ved Haanden den lange, blodige Vej til det Sted, hvor hun engang havde skuet Solopgangen.

Hun var alene. En lille Plet med Muld og Sol imellem de óde Klipper. Thi af Livet var her intet.

I sit inderste Lónkammer havde Hanum gemt et Frö, et lille Frö, som var hendes eget - - om Ilden havde skaanet dets Spirekraft ? Her drog hun det frem, nævnede det med de ömmeste Navne – endnu angst for at blive "opdaget". Hun kyssede Fröet og kyssede den sorte Muld, og lagde det deri. Hun vandede det med sine Taarer, og Solen skinnede derpaa. Om Natten lagde hun sine varme Hænder

[32-33] over Fróets Vugge og lagde sit Bryst mod den kolde Jord, hvori det var lagt.

Vilde det nogensinde spire ? Det var det eneste Liv, som nogensinde havde tilhórt Hanum selv.

"Vennerne" kom ! Hanum maatte ikke være alene. Den Syge selv kan aldrig bedömme sin egen Tilstand! Det hjælper paa Patienten, naar andre kan faa tilfredsstillet deres Nysgerrighed – eller maaske endog deres Handlekraft ! De fortalte hende om alle de vidunderlige Skove, som de kendte fra deres egen Verden, om hundreedaarige Ege (som andre havde plantet for dem, för de selv var fódt!); vilde, at Hanum skulde "glæde" sig over dem Hanum, som ikke engang vidste, om der var Liv i hendes Frö ! De foregøglede hendes stakkels Sandser misundelsesværdige Ting,

som hun vidste, aldrig mere vilde vedkomme hende, men kun dem selv. De vilde drage hende bort med Magt og hindre hende i at pleje det eneste Haab, hun ejede.

Saa maatte hun bede "Vennerne" tie og gaa deres Vej. Men saa sagde de : Hanum "vil" ikke "blive rask". Saa tvinger vi hende.

Da rev Hanum Hjærtet ud af sit Bryst og lagde det over Jorden dér, hvor Fróet var lagt, og stirrede paa det tomme, vilde, hjælpelóse Øjne –om det dog ikke vilde spire ? Livet midt i Dödens Land ! Livet – blandet de óde Giganter. Helheden – blandt de sónderhuggede, ligeGYldige Detailler ! Der gik Tider. Hanum begyndte at faa Ro i sit Hjærte. Nu var det, hvor det skulde være. Der voxede smaa, bitte, grónne Kimblade frem deri. Herinde skulde det lille Fró faa Lov at drómme om hele sin iboende Træ-Natur og udvikle den i mikroskopisk Lidenhed. Herinde, blot i Hanums sónderrevne Hjærte leve en Reflex af "Livet, som det var ment under Herrens hójthvævede Himmel; i Hans Afglans over alle Ting, ogsaa over de Maal, Livet satte - - "

Hvis ikke Ilden bród ud igen. Hvis "Vennerne"

[34-35] vilde lade det i Fred.

Der gik Tider. Men det Liv, som Hanum nu hemmelig bar i sit Hjærte, det bredte sig derinde med voxende Magt. Og det fortalte hende uden Omsvób en eneste Ting, som mærkværdig nok for Hanum var ganske ny og fremmed : det fortalte hende, at der undertiden kan være fuldgyldig Mening i Livet, at Lykken virkelig eksisterer – for nogle Mennesker i Verden. Og Hanum lyttede ængstelig forsigtig til Livets Róst, om det var muligt, at hun havde hórt rigtigt ? Og da hun endelig var sikker i sin Sag, da bójede hun sit Hoved under milde, forlósende Taarer og erkendte : Saa – naar Lykke overhovedet eksisterer – saa maa der ogsaa være Mening i Livet som saadant. En Mening i og med Livet. En Mening i og med det Hele ? Hanum erkendte Gud ? Hun kunde bruge Ordet Gud uden ironisk Betoning – for første Gang !

Han vidste det altsaa : at Hanum havde sógt ham i hele sit Liv, men uden Mulighed for at finde Ham, da Forudsætningen manglede. (Se Præmissen: "det Meningslóse finder ikke Sted" pag 40, hvorpaa alting bygges !)

Da rettede Hanum for første Gang frejdig sin Pande mod det evige Lys og besluttede at bruge den Forstand, Vorherre havde givet hende, til at finde denne Mening i og med Livet og Formerne – som jo altsaa maatte være en fuldgyldig Kendsgærning.

Der kom nódvendig strax en Sylogisme om, at saa maatte Livet fórst og fremmest være evigt.

Der kom, at der maatte være hójst værdifulde Pladser (Vehikler for Livet) derude paa de Kloder, som var ældre end vor Jord. Reinkarnationen derude giver Livets evige Evolution sit hóje Maal og Indhold.

Hanum havde dengang aldrig hórt om Teosofi ¹⁴ eller om Jordrenteloven ¹⁵ eller Samstyretankens Teknik, der vil góre et udviklet Samfund til en Enhed. Havde aldrig set et Kort over Planeten Mars, kun

[36-37] hórt, at der skulde være nogle lóerlige Kanaler. (Hun tænkte sig, at i den Egn, hvor Kanalerne var gravet, maatte Grunden være særlig dyrebar og Hovedstaden være lagt. Nu veed hun, at Kanalerne er lagt spiralmæssigt over hele Klodens Overflade - -). Hun kendte ikke Glosen "Reinkarnation" – hun vidste ikke, i hvilke Ord hun skulde klæde sine Tanker ! Vidste kun, at det, hun nu erkendte, det lóste Livets Gaade og var saa logisk, at endogsaa hun kunde leve trygt derpaa.

Det blev Hanum om at góre under denne sin Yoga i Aarene 1900-1901 at samle disse sine Tanker, fóje dem sammen i en kort og fast Form, som let kunde huskes *, uden at noget Ord forvanskedes, hvis Tankegangen selv skulde blive bortvejret paany af Livets brutale Magt. Thi Hanum var endnu for svag til at nedskrive eller diktere. Men saa klar var hendes Tanke dengang, at den stod for hende som hendes Livs mægtigste Realitet.

*) Man husker en Form. Man erindrer Liv og Tanke. Hanums Hukommelse, vidste hun, var ganske sikker – men Ens Erindringsevne dór under altfor stærke ydre Vibrationer.

[38-39]

I D E A L E T E R .

Jorden maa have den fuldkomneste Form.

Kuglen er den fuldkomneste Form.

Jorden maa være en Kugle.

Aristoteles.

Söge Sandhed,
söge Visdom,
söge Guds Mening med Livet ?
Jeg siger forstand, en Nögle jeg veed
til hele den store Hemmelighed:

Saa höjt, Du vil, Dine Tanker send,
sandsynligvis dog for lavt, min Ven :
For höjt – det rammer Du ikke :
Thi Maalet i Zenit maa ligge !

Har du vandret mellem hóje Fjælde
gennem Dalen, op igennem Landet,
langs med Elven frem imod dens Kilder ?
Ofte synes Dalen sig at lukke for Dit Syn;
thi Fjæld bag Fjæld – bag fjæld igen sig stiller;
Udvej er umulig ? Tab dog ikke Modet :
Gaa kun tróstig fremad, thi Du véd jo :
Naar Du fólger Elven kun, da er der
altid Udvej brudt igennem Fjældet !

[40-41]

Logik - ?

Menneskene fortvivle, hvis Livet ikke er evigt.

Det er meningslóst, at Menneskene fortvivle.

Det er meningslóst, at Livet ikke er evigt.

Det er meningslóst, at Livet ikke er evigt.

Der Meningslóse findes ikke Sted.

Det finder (ikke) Sted, at Livet (ikke) er evigt.

(To nægtelser ophæve hinanden).

Livet opstaar, og Livet udvikler sig in eternum.

Dengang vi lærte de tidligste Lexer,

sógte om Stoffet saa grundig Besked,

- stilled sig Opgaven aldrig saa gal, fandt vi dog altid den Mærkelighed :

Verdensordenens store Z'er

Blev simple smaa og reelle Tal.

End har tilbage vi Læren om Livet
- Formlæren halvvejs vi gennemplójed
Trods megen besynderlig Baxen –
Lad os nu endelig holde for Øjet,
at Darwin med Udviklingsloven har givet
os Oversigt over Syntaxen.

Fólg den i alle dens Konsekvenser !
Loven jo gælder den Enkelte med –
Se ! da maa vi jo fölgende tro :
Guder de ældre Planeter bebo,
Guder – i stigende hóje Potenser
Ud i den blaa Uendelighed !

[42-43]

Gudernes Sag.

Lys over Landet, det er det vi vil !
Lykke i tusinde Hjem.
Lampen ovenpaa Skæppen stil.
Klarhed og Ærlighed hórer der til,
om Gudernes Sag skal frem.

Guderne, dem skal vi nok forstaa,
Evigheden er lang –
- thi Evighedshaabet holde vi paa,
Digt om Mirakler kun vi forsmaa,
Sandheden frem engang.

Jesus har vist den Vej, vi skal gaa
for Livet og Lykken at finde :
Indbyrdes Kærlighed – tróstigt og maa
Skismaet, Döden vi gennemgaa
med Evighedshaabet i Minde.

Sandhed og Kærlighed lysende bag
en fri Individualitet :
Dette er Lykken og Gudernes Sag
hvor saa i Rummet ved Nat eller Dag
et levende Liv blev födt !

Udviklingsloven fölg og beregn :
Fra de abelignende Fædre
Ile vi fremad – se til et Tegn :
fordum beundred vi Tubalkain¹⁶,
nu kan en Newton vi hædre.

Stjernernes Væsen regne vi ud,
granske med Aand og med Øje.
Snart maaske værdiges vi at faa Bud,

Hilsen med funklende Stjernesked
fra Stjernebeboerne høje.

O, de har spejdet herved saa tidt
med voxende Sympati :
De kender det hele – har syndet og lidt,
har i Aartusinder frem sig stridt
akkurat ligesom vi !

[44-45]

Gudernes Krav ubøjelig staa,
Gudernes Sag skal frem :
Arbejde da hver Enkelt derpaa !
Slægten des fór vil Guderne naa –
og de længes, de længes os hjem !

Slæbe vi Sten, imod Sagen tro,
bygge vi Slottets Sale !
Livets Sag er vor egen jo :
Selv skal vi siden paa Slottet bo,
omklædt i Dódens Dale !

Derfor, I Unge, som forrest vil være,
Evighedstanken aldrig fornægt :
Vogt Eders Renhed, hójt I den øre,
Vældigt er Ansvaret : Vid, at I bære
i Eder Fremtidens Guideslægt !

Skismaet – Sónderdelingen.

Dit Legeme det lever i Blomster og Straa,
Roser paa Kirkegaarden der staa,
og dér sóge Bierne Honning.
Som Draaber i Havet i Evighed módes
og skilles Atomerne af den "Dóde"s.
Thi Stoffet, Du laante, kan aldrig forgaa,
Dine Kulhydrater maa genopstaa
- for Exempel i Biernes Dronning.

[rettet]

Din (Aand)^{Kraft}, den lever endnu paa det Sted,
hvor Du leved og virked i Kærlighed,
iblandt dem, Du har naaet at berige.
Thi aldrig kan Energien forgaa :
Af Din Virken maa andres Virken opstaa !
Og glemmes den éngang, saa var den dog med
og staar som et uigenkaldeligt Led
i Slægtens Udviklings Stige.

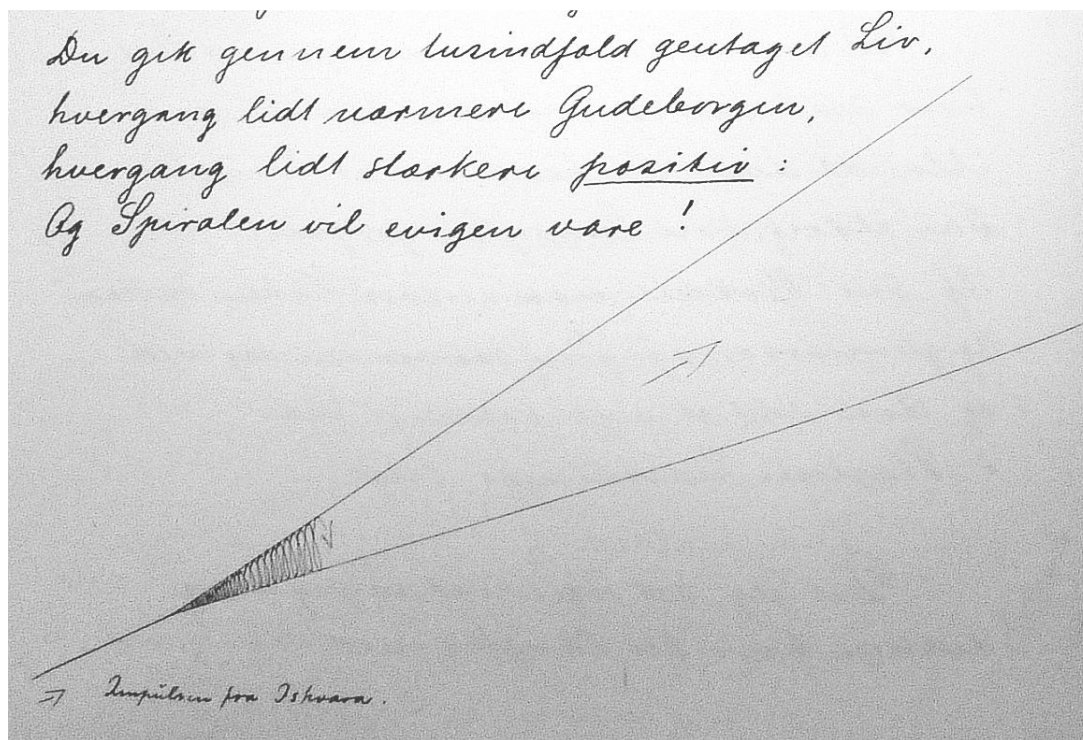
[rettet]

Dit Jeg, det sóger med (vældig)^{hójt} Energi
didhen, hvor Du længtes med størst Sympati,

[46-47]

det lever som en spænding i Rummet.
Thi Livet, Du fik, kan ret aldrig forgaa,
de slidte Former kun skiftes maa !
Det sóger og finder en Form igen,
finder maaske til sin bedste Ven.
Men Dóden har det aldrig fornummet !

-- Snart spórger et Menneskebarn igen :
Hvor kom jeg fra, og hvor gaar jeg hen ?
og herpaa vil jeg ham svare :
Du kom fra en Spænding i Tidernes Morgen.
Du gik gennem tusindfold gentaget Liv,
Hvergang lidt nærmere Gudeborgen,
Hvergang lidt stærkere positiv : og Spiralen vil evigen vare !

Nederste del af side 46 med tegning. Tekst: Implusen fra Ishvara¹⁷

Vøluspá¹⁸

Ulvtid og Sværdtid¹⁹
længst er svunden;
Krig kun læses
i gamle Böger;
kun bag Gitter
vel forvaret
Rovdyr raade,
rædselslagne.

Ej Kulrög, ej Kloaker
kende vi mere;
rene blanke Bölger
i Bækkeleje ses.
Farsot og Skyggedom
steriliseres;
Bæk til Aa óges
ubesmittet.

[48-49]

Græs gror af Dódstof
til Levendes Gammen !
Korn i Muld modnes
med Godvejr velsignet :
Sol og Regn da skal vi
selv regulere !
By ved By vil blomstre,
af Paladser bygt !

Mænd og Kvinder módes
med Venskabs Favntag !
Hój og Lav er Ligemænd
i Kærlighedens Kreds !
Dóden ej truer mer,
thi Liv af Dód opstaar
i Evighed,
Veed vi - - -

Se, vi nærmer os til Landet !
Skibet glider gennem klare Bölger,
hvide Fugle i vort kólvand fólger,

Morgensol forgylder hvide Tage
Mænd og Bórn og Kvinder, silkeklædte, hvide,
knæle skinnende i mórke Plæner.
Klar er Himlen :
Hójtid hersker.
thi i denne lyse Morgen
halve Gæa²⁰ hilses af **Marseter**.

Halve Gæa hilses af Marseter !
Tusind af de hójes Teleskoper
rettes mod vor Jord paa denne Dag :
Nærved Mars vi er og Aften –
Stjerne paa de hójes Himmel.
Alle Jordens elleve Milliarder
gaa i Spænding.
Over hele
Kloden Vagter vaage.
Thi man venter Guders Meteorbud.

Lykkebarn, som Meteoret fandt - -
Statsballonen fra Gænetia, Hovedstaden,
[50-51] kommer for at hente Dig med Helligdommen
til Audiens hos hele Gæas Præsident.

Budet er kommen – Budet er kommen –
Al Jorderigs tusind Millioner
lytte paa Stranden til hellige Toner,
bragt over Havet med trillende Smaabølgers Klang.
Jublende takke de fromme Gæneter
takke for Livet i Jorderigs blomstrende Vang –

Se, Landet staar fuldt med Haver,
hegnet af Roser og hilset af Droslernes Sang !

- - - -

September 1901.

Er Rummet vel tomt ?

Med Tiltrækninger er Rummet jo fyldt,
af Lysstraaler er jo hvert eneste Punkt i Rummet forgyldt !
Stof tiltrækker Stof, Aand tiltrækker Aand.
Som Kloderne bindes af Tyngdens Baand.
saa bindes de Sjæle af Længslens Kræfter !
Og det, som vor Længsel higer efter,
et Hjærte, som Hjærtet kan svare - ?

De Lysstraaler fanges af Øjne klare !
Og Svar vi faa, naar vi bede fromt :
Saa mange, som Lysstraaler vandre
imellem Himmel og Jord,
saamange kærlige Tanker
fra Guder til Mennesker gaar –

Er Rummet – er Rummet vel tomt ?

- - - - -

[52-53]

(Betlehemsstjernen, den samme som Tyge Brahes Stella Nova, kommer igen hvert 16de Hundredaar. ”Den kommer hidfra fjerne Egne af Universet for at inspicere vort lille, ellers ensomme, Solsystem og bringe Bud med tilbage - -”).

Stella Nove naar Du atter funkler
hójt i Cassiopejas Stjernebilled,
som Din nære Glans fordunkler,
- tretten Hundredaar er svundne – hvor - - hvor er da jeg ?
Har jeg tyve ? tredive ? Gange Dóden gennemlevet ?
Er jeg sunken - ? Er jeg steget –
O, hvor meget ?
Er min Tro, mit Haab til salig Viden blevet ? Visselig !

Er jeg naaet saa hójt som at erkende
Dine fromme Engles, Dine hóje Guders

Visdoms eller Kærligheds Potens ?
Vist saa Langtifra.
O, men ét jeg véd : Vi skabtes i det samme Billed !
Samme Aand besjæler os og Eder.
Sammen vi tilbeder
Aanden, som har os og Eder aaben stillet Vej til Himmerig !

Derfor Stella Nova – Dine milde Straaler
gennem Øjet til mit Hjærte naaer - :
Fólg da Lysets Vej og se : mit Hjærte aabent !
Tag deraf et Billed, bring det med til Den, som Dig udsendte,
og til hvem Du atter snart tilbage gaar;
sig til Ham, jeg ej tór nævne,
Ham – i Universets "Midte",
"Ham" – identisk med Det styrende Princip ?
Sig Ham, at en liden Sjæl paa liden Gæa,
at en evig Sjæl, Han i sit Billed skabte,
et Atom af Universets Helligaand :
Derfor ydmygt, derfor frejdigt
sig Ham, at min hele Sjæl kun aander
stum Tilbedelse og Tak !

Denne lille Cyklus er digtet paa Louisiana under dyb
Isolation (Relaxationskur) i Somren 1901. IB.

[54-55]

Louisiana 1901.

For hvert et Kærtegn, Du aldrig fik,
jeg lægger en Blomst paa Din Grav.
For hver min Tanke, som til Dig gik,
som aldrig Du vidste af –
alle Danmarks Roser - - !

Gaar du i lyse Egne,
Milliarder Mile fjærne;
boer Du paa den hvide Stjerne
dybt i Universets Midte,
dér, hvor alle Sorger blegne
for Guds rige Kærlighed ?
Lytter Du til lykkelige Toner,
Sang af Helliges Legioner
dér, hvor "Slottet staar" i Vesterled - ?

O, da glem mig ej !
Længes, længes mig til Dig !
Thi da griber min Din Længsel,
sa er Ledningen igang,
saa jeg bryde kan mit Fængsel,
synges kan min Svanesang !

Vi, som skabtes for hinanden,

módttes, skiltes – módes atter !
Og med Hójtidsglans om Panden
vil vi knæle for Guds Trone,
takke Ham, som gav os Livet,
selvom Savn og Sorg og Kval dets Indhold hed.
Thi et lyst Sekund vi fandt hinanden,
fandt hinanden for al Evighed !

Ovenstaaende er digtet – og dikteret til Louise²¹, som nedskrev det, i Mórke omtrent, paa Louisiana i 1901. Det er kun et Billede for min Tanke. Som Teori vilde det ganske stride mod min Opfattelse af Reinkarnationen. Men jeg holder saadanne Billeder for hójst nódvendige : De kommer dog Virkeligheden nærmest. Hvorledes skulde vi uden dem kunne góre os logensomhelst "Forestilling" om kommende Tidens, fuldkomne Tidens Lykke ?

[56-57]

Tröst.

Vi sige maa paa Jorden saa mangt et tungt Farvel
til Vennerne, til Lykken selv og Livet,
til Solen og Dagen hver eneste Kvæld.
At skilles, den Lov er engang givet.

Men naar vor Sol er sunken, kan Stjernerne ses,
og Stjernerne er allesammen Sole !
Og har Du blot levet i Kærlighedens Kreds,
saa ser Du det – derpaa kan Du stole.

Hver Sol har mórke Kloder, hvor Englene boer,
de ser herved med Dugg i klare Øjne.
De sórger over Synden og Nóden paa Jord,
vor Tanke mod Himlen vil de Hójne.

Se, Livet er en Gave, et Laan, om Du vil :
Vi selv har bedt om dette Laan at hæve !
- Naar saadan vi tænke, slaar Regnskabet til,
og vi har slet ingenting at kræve.

Om Dagen blev til Nat, om vor Lykkes Sol nedgik,
og om vort Haab med Sorg og Savn er graanet:
det gælder at rette mod Stjernerne vort Blik
og sige Vorherre Tak for Laanet.

Louisiana, Okt. 1901.

En af de sidste Dage i Oktober trængte fremmede Mænd ind i min mórke Stue og gjorde lyst. Med Lyset ind over min Hjerne var jeg ikke i Stand til at sige et eneste Ord, selvom jeg havde villet. En Portór traadte hen til min Seng og stak en Seddel op i Ansigtet paa mig med disse Ord: "Her kan De se Frk. Brywn, her er Ordre fra Poletiet !" Derpaa rev de mig ud af min Seng og slæbte mig til Galeanstalten ved Aarhus.

Det var mit eget Hus. Jeg var ikke til Byrde for mine Omgivelser. Min gamle Husholderske og Plejerske græd, da de slæbte mig bort. Hun har i de syv Aar derefter, i hvilke Lou=

[58-59] siana endnu tilhørte mig, blot ønsket at faa mig hjem igen, sköndt hun vidste, jeg ikke var bedre.

Hvorfor gjorde man det? og hvordan kunde det lade sig gøre ?
Min Broder Löjtnanten, hvem jeg selvfølgelig havde forbudt Adgangen, trængte sig ind i mit Hus og ind til mig. Han paatvang mig en Læge, og denne Læge blev presset til at give mig en Attest for Sindssygd. Paa Grundlag af denne kunde de umyndiggøre mig. Löjtnanten – som ikke hidtil havde villet hjælpe mig at styre mine Sager, gjorde nu alt, hvad han kunde for at tiltvinge sig Formynderskabet over mig. Han opgav det først, da mine Venners energiske Optræden viste ham, at saa vilde han være kompromitteret! Først mange Aar efter erfarede jeg Sammenhængen. – Det hele foregik forøvrigt i min energiske Moders Navn. --

Dagbogsblade fra en Sindssygeanstalt

I (Episk)

Gives der overhovedet nogen anden menneskelig Frihed end den personlige Frihed ?

N.P.Nielsen, Tystofte.

Hvad er dog det for Rabalder,
Skælden og Beden og Hyl ?
Kære, det er, hvad man kalder
Et Nervesvage – "Asyl" !

Vae victis.²²

Der knejser et Slot med de stolte Ord
pralende over sin Tinde;
de flammer i Natten mod Himlen højt
og frister de graadige Vinde.

De frister hel mangan til Tændstik i Haand
men Tændstikker, de er forbudte !
og Dóren er laaset; staalsikre Baand
om Hjærte og Lemmer sig slutte.

[60-61]

.. Indianeren bruger en Pilegift,
som volder ulidelig Pine,
men lammer hver Muskel; en Saaret han ej
röbe sin Kval med en Mine

De Ord, som raaber til Himlen frækt
og luer fra Tagets Tinde,
paa Jord ej læses af andre Folk
end dem, som lider derinde :

thi Fem kommer ud fra et Galehus,
de slap jo kun ud kureret;
De Hundred, som blev, faar hvert et Skrig
som hvert et Brev censureret !

Desuden bringes til Tavshed snart
Skriget fra Hjærter saa spage :

de "trods" saavist ej de hvide Mænd –
de svageste blandt de Svage.

Det sker dog tilsidst vel, at Vinden slaas ned.
Saa læses i alle Blade,
at én har i "Sindsforvirring" sat Ild
paa sig selv og de andre Gale !

Men glemmer jeg Dig, Du Borgegaard
med alt, hvad af mit Du ódte –
den jagede Flok og det muntre Kor
af hele Din halsende Mente - !

December 1901.

Jeg ved to Ord deroppe, de har saa fin en Klang.
Det ene er "Mahogni", det andet er "Stuegang !"
Og Laasen skal pudses hver Nat för * Morgenród :
"De Sóvnlóse maa holde for !" - saalunde Ordren lód.

Jeg véd et Ord deroppe, det kan lyde som et Plask
udaf en raadden Rotte i Rendestenen kast' :
"Patienter" hedder Ordet. Frit Hundene Góer !
Men Staklen tidt i Rædslen – faar Krampe og dór !

* Om Vintren senest Kl. 5. Om Sommeren vistnok för.

[62-63]

December 1901.

Tre og tyve i hver sin Vraa,
alle paa fælleskamre !
sóvnlóse Folk – Hallé, hallo !
og alle Dóre skal aabne staa :
Kontrol maa der til – hvis de jamre !

En gammel Firser klager sig
- og Nattevagten fryser –
hun klager sig den hele Nat
hver Nat : fordi hun fryser !

"Hvad skal jeg her, jeg gamle Kvind',
som ikke mer kan sove ?
ét havde jeg dog i mit Hjem,
en god og varm Alkove !"

.. Men hvad er det at klage for,
Fryse gór de jo alle.
Madrassen er kun een, saa tynd,
og Tæpperne saa smalle !

Diagnose.

Tandpine har hun, Vagten, idag ?
Har bunden i Vat sit Hoéde.
Hun gaar og gór rent, og en iskold Blæst
staar ind ad den aabne Rude.

Patienten har jamret en lille Stund,
hun har just den samme Plage.
Tavs vrider hun sig i Smerter nu,
har Kræfter ej fler til at klage !

Hun bad om sit Sjal, men bad i Angst,
hun kendte jo forud Svaret :
"Det manglede bare ! Forkælelse !
De fejler jo intet, kun Skaberi.
Karakterløshed er det De fejler, De !
Det har Overlægen selv mig forklaret."

Lidt senere fójer hun mildere til :
"De sover aldrig, det er sandt – men ak :
Svagheden og hele Resten er kun sindssyg Snak !"

[64-65]

December 1901.

Gassen vifter, og den evig aabne Dör
staar ustandselig, ustandselig og smækker,
thi Decembervinden, kendt fra för,
ind paa langs igennem Stuen trækker.

Og i Sengen finder sig et Numer, langt –
for langt desværre: Hospitalets uldne Tæppe,
- som altid er normalt – det naar til Skulderen næppe.
I vaade Lagner svóbt, saa tæt og trangt,
at ej en Finger eller Taa kan róres –
angst -- thi paa Gangen Herskerindens Stemme hóres –

Af Mathed svimmel og af Pinsel stum,
med Hjærtets Nerver knust – de inkurable Fólger
af mange Aars Behandling; hvert et Aandedrag
en Gispen, Snappen, som den Druknendes i Bólger --

Tre à fire Timer varer denne Forestilling,
mens baade Dór og Vindue aabne staa :
Den kaldes af de Lærde for en "varm" Indpakning,
der er saa "ypperlig at sove paa".

Og syn's Pt. det ikke, de overlegent smiler :
"Den Syge selv kan ej bedömme -- "
- om han hviler ?

"Hver Aften i en Maaned skal nu dette óves.
Og saadan, efter Kunstens Regler praktiseret,
saa vil De se, De bliver snart kureret.
Hvis ikke : saa skal mine andre gode Midler prøves!"

Talt. Og dermed Souverænen er forsvunden.

Men tilbage hos de syge Pjalte
blev en dygtig Plejerske, der, tro som Hunden,
hver Ordination, hvert "Middel" vil forvalte ! :

Ting, som fór har knækket en – men Kalken maa man tømme
om igen : den syge selv kan ingenting "bedómme" !

[66-67]

Sovemidler!

Klokken syv hver Aften kommer Kandidaten
for at sprøjte, ikke Amylénhydraten,
men Morfin i visse Numre.

De er just ved deres The;
saa der er endnu halvanden lumre
Timer fórend Frókenen faar udlóst al sin Ve
og tilsidst forsvinder, af Dagen vistnok mat.
Endnu mangler hele Aftenens Hallój,
Sovekammervróvl og Kókkenstój,
fór det bliver Nat
og – man tror – dem sidste Dór er hórt at knirke –

Men de Timer maa vel sagtens godhedsfuldt
Theknægten vente med at virke ?

Hvad er det for Trafik, for F-----,
at pumpe The i den ene Ende
af Umyndige og Morfin i den anden ?!

December 1901.

Et lille Pigebarn ligger etsteds
og synger og synger en Salme.
Det varer en Time, varer i to –
og saa har "Frókenen" Kvalme.

Löber for ad endelöse Gange
dog tilsidst en Kandidat at fange.
Nemt de enes : hun maa ha' den kraftigt virkende Kloral²³
og en Dosis, som er Maximal !

Thi snart Middagstimen nu begynder,
Dagen just sit hójeste Spektakel naaer;
Frem sig og tilbage Piger skynder,

Glas og Bakker klirre, Dóren ikke staa.

Sine 3 Gram fik hun. Sóvn fik hun ikke.
Middagtravlheden er nu forbi.
Fred nu sænker sig og Stilhed forholdsvis ;

[68-69]

Eftermiddagstimen Plejersken har fri.
Stille stiger nu en Bón mod Himlen :
Du, som hórer – paa vor Frelses Dag !

- - - - -

Stille ud fra aabne Dóre alle
frit nu strómmes Lyd af Livets
pinte Aandedrag - - -

#

Paa "Eneværelset" der ligger Een
ulykkelig, som alting, alting hörer,
endskóndt hun stopper tykt med Vat
I begge sine Ører :
Fór sang den Lille Salmer rent og smukt,
Nu synger hun fortvivlet, vildt, forrykt !
Hvad hjælper Tyssen, Talen :

Nu virker den – Kloralen !

- - - - -

Juletid 1901.

Et Opsyn nys kom listende
til Frókenen og hviskede :
"Patienten (Nr. Tusind og en),
kan ikke staa paa sine Ben,
kun skaber sig som fuld !
-- Hun har dog faaet fire Gram af dette hersens "Amelén"
(i Lóbet af det sidste Döwn)
samt eet af det hæ' dyre Kram,
Hwa er det - - Trianalen !
Men dæ' wa' ikk' Spor a' Sówn - - "

Og Frókenen, hun tier ganske, ganske stille.
Man kunde sig for saa vidt godt indbilde,
hun skammer sig et kort Moment
ved alle disse Lógne
paa "Videnskabens" Vegne - -

- - - - -

[70-71]

Romance

Skrig og Skraal paa Afdelingen! Ja, det er jo ikke noget usædvanligt. Idag kommer det ud fra det saakaldte "Eneværelse", hvor den ny blev indlagt iforgaars. Hun har ikke villet tage Næring til sig ? Nej ! ikke en Mundfuld har hun taget imod. Hun foretrækker altsaa at sulte sig ihjel hellere end at udholde denne Afdelings voldsomme Vibrationer i sin svage, overanstrengte Hjerne. De bestaar den hele Dag og bestaar blandt andet i Hidsighed fra Personalets Side, stærkt Lys og Spektakkel, som ikke engang ophórer den korte Nat.

Sóvn eksisterer ikke mere for hende, ikke siden mange Aar, dertil har hun lidt for meget i sit Liv. Men hvem kender denne Aarsagssammenhæng ? Oldtidens Grækere vidste det; vor Tids Civilisation og dens Læger gransker ikke saa dybt !

Nu har Patienten kun det ene Haab tilbage, nu da hun er bleven tvangsindlagt i dette Helvede ! Hun ved fra Fangerne i Sibirien, at dér lykkes det undertiden. Hun har derfor et sidste Haab om, at man ikke kan tvinge Folk til at spise, naar de ikke vil. Man siger ogsaa at Hesten har den Frihed her i Landet : Man kan trække en Hest til Vands, men man kan ikke tvinge den til at drikke ! Men nu kommer de med Tvangsmadningsapparatet. Derfor skriger hun som ud af den vanvittigste Nöd !

Nu ligger hun og lytter efter, hvad de mon vil give hende ind. "Mælk og Maltpulver", hörer hun dem nævne - - altsaa dog ingen af deres narkotiske Gifte - ? - - - men saa hörer hun Reservelægen udtale :

"To Gram Kloral !"

"For Gud i Himlens Skyld", hörer man hende jamre, "det maa De ikke göre. Ikke Sovemidler ! Min Hjærne kan ikke taale det !"

[72-73] Reservelægen lader som han ikke hörer hende. To Opsyn sættes til at holde paa hendes Arme, mens Reservelægen vrister hendes Mund op med en dertil indrettet Kile – hvorved han brækkede en af hendes Tænder – og propper en Gummislange ned igennem "hendes" Hals, ned i Maven paa hende. Det varer – Minutter. Patienten, der paa Grund af kronisk ódelagte Hjærtenerver altid har Aandedrætsbesværligheder, kan selvfølgelig i denne Situation ikke trække Vejret.

Hun lider rædselsfuldt. Og dog – en Mulighed for, at Kvælningen kan fuldbyrdes ? Gud og Hjemfart er hendes eneste Tanke.

Raller hun - ? Nu er Maden (og Kloralen) hældt i hende. Der hóres intet mere. Dör hun ?

Aa – nej. Der er blot ingen Kræfter til at skrige mere. Knækket af den övede Vold samler hun sit sidste Nödraab mod Himlen : Gud, lad mig kaste Giften op igen !

Det lykkes !

"Ssé – har hun allerede lært at gylpe !" lyder en bidende grov Stemme tæt ved hende. Hun ser intet, hendes Øjne er tilbundne for Lyset. Men hun hörte, det var Overlægen.

Sygeplejersken raser. Og lader hende saa ligge hele Natten i Griseriet : med Haaret og Hovedpuden fuldt af Opkast – til Straf !

Men Patienten trykker stille en usynlig, evig, allestedsnærværende, kærlig Haand. Hun tror endnu at have et Haab tilbage, siden hun virkelig var istand til at kaste op igen alt, hvad de havde givet hende ind !

Natten bliver en Nervekval, som kun kan lignes ved Dódskamp. Sent paa Natten naaede hun at samle sig til et Fadervor – som var ment : Thi de vidste jo ikke, hvad de gjorde. Til en vis Grad vidste de det ikke.

Stakkel ! det lykkes idag – men imorgen

[74-75] lykkes det ikke. De vil kunne voldfóre Dig med alle de psykisk ódelæggende Gifte *) , som Du kender fra de Aar af Dit Liv, som gjorde Dig uhelbredelig. Her hvor Menneskets fórste, Guddommelige Ret : den personlige Frihed, principielt er traadt under Fod.

*) Skal vi nævne dem – til Oplysning for en og anden Uvidende ? Kloral, Sulfonal, Trional, Opium, Morfin, Amylinhydrat, Antifebrin – foruden de demoraliserende Brompræparater. Eller ogsaa bare en Grog ! Eller et nyt Apotekernavn de har sat paa en af de samme Ting, thi der opfindes stadig nye "Sovemidler".

Se Efterskriften Side 167.

Januar 1902.

Hvordan slap jeg derfra og ud ?

Trak jeg det store Lod i Lotteriet,
var jeg den eneste – Du Himlens Gud !
som slap det Aar fra Tvangsafdelingen befriet uagtet ingen Bedring - -

Jeg tror, Du selv mig aabnede en Dór, et Hjærte, som var mig god – ak for en stakket Stund.
Som gav mig Fred. Og hójt jeg takker hende,
sköndt aldrig hun begreb, det var en Stakkel,
der, sövnlös, bliver brudt ved selv den mindste Stój !

Men at det Rum just da var ledigt i den stille Flöj,
Det eneste - - det er og bliver dog – Mirakel - - -

[76-77]

Scene

Paa 1ste Plejes "Rekonvalscentsafdeling", altsaa Ikke-Tvangsafdeling. 1903.
Et Eneværelse. Opsyn Maren gör rent. Patient Hanum ligger i Sengen. Opsyn Karen.

Opsyn Karen (stikker Hovedet ind ad Dören) :
Aa ! Ka' Do ikk' komm' aa hjælp' med aa haal' po hinner Arme, mens A faar putt' now' The i hinn'?

Opsyn Maren (gaar. Kommer ti Minutter efter tilbage og fortsætter sin Gulvvadsk.)
Pt. Hanum : Var det The ?

Opsyn Maren : Næh, - de' wa' Kaff' !

Pt. Hanum : Hvorfor vilde hun ikke have det ?

Opsyn Maren : Aa – de' æ' saa tidt, de' ikk' will !

Pt. Hanum : Hvorfor skulde hun saa tvinges ?

Opsyn Maren : Aa – for now'n Næring ska' de jow ha i sæj !

Anm. Patienten (med Kaffen) var 80 Aar gammel og hed Frk F..... . Hun blev kort efter bragt til Tvangsafdelingen, hvor hun dóde en Maanedstid efter.

Scene

Paa samme Afdeling. 1902.

Opsyn Inger og Opsyn Kristine bringer en Ambulance, paa hvilken Pt. Nr 6469 skal bæres.
Opsyn Kristine (meddelsom. Hun har været med Patienterne i Strandbad) :
Ded æ' faarli' saa di ka' skrih', naar di' æ' i Wandet ! Akkurat som et lille Baa'n ! De jænneste,
dæ' ka' hjælp', de æ aa haall' der' How'ed under Wandet. Saa ka di tie still ! Men de' æ' og de'
jænneste !

[78-79]

Der er dog et Middel –

Der er dog et Middel, af Hvermand kendt
og elsket af hver, som det kender.
Men aldrig er Lægen saa skikkelig vendt,
at den syge han den Vej sender ?

Syg i Sinde
sóger Markens vilde Vinde.
Ørkenstilhed, Ensomhed !
Fred for Hjærte, Sind og Sandser.
Fred for Verdens Dissonanser !

En Ven kan være god
hvis Du selv mangler Klarhed eller Mod
til at bryde med en Fortid, som hæmmer,
eller der er tunge Spørgsmaal, som klemmer.
Men skal Fremmede först lappe paa Dit "syge Sind",
saa er Du redningsløst for Samfundet Forsøgskanin !

Saa længe Du er virkelig fri
og kan træde Din egen Sti,
langsomt finder Floden selv sin Vej til Havet !
I Ro og Frihed kan Du klare Dig.
Men for Menneskenes Visdom skal Du vare Dig !

1905

Et Gensyn – paa Anstalten.

O, kom en Aften, Hannah, naar Solen gaar til Ro,
kom og sæt Dig ved min Seng ved min Side
og tal ikke til mig med Dine Læber to,
men tal med Dine Øjne Ord saa blide.

Og tal med Dine Hænder, hvor Fred er udelukt :
læg dem paa min feberspændte Pande,
og vend med al Din Aandsmagt de vilde Fugles Flugt
tilbage til Erindrings Lande.

De havde jo et Hjem, hvor jeg sendte dem hen
fordum, hvergang Sol gik til Hvile.
Har Du Kærlighed nok, vil Du gi mig det igen ?
de har flójet mange tusinde Mile !

[80-81]

De har flójet uden Hvilested, har flójet siden sidst –
véd Du, et Decennium er svunden ?
Helvedes Porte har de stormet for vist,
men hjem, det har de aldrig mere funden.

En krympende Smerte, et meningsløst Jag,
en Sjæl, som er udtømt til Döde.
En Kamp, som gaar mod Dybet, et synkende Vrag
er alt, hvad her du vente at möde !

Louisiana, Louisiana,
Far har plantet, Far har vandet

Dine Banker med sin Sved.
Far har gódet golde Jorder,
vakt Dit Skónhedsliv af Sandet
med sin – hele – Kærlighed.

Derfor elsker jeg Dit Eden –
derfor dryppe blodigróde
Taarer end fra Blomst og Blad:
de er mine, de er mine,
sælges ej af Auktionarius
nu, da vi maa skilles ad.

I Grossererhavens Gange
vil de flyde – indtil hele
Jorden, i Dit Billed skabt,
rummer Livet, Lykken, Freden,
skænker evigt og til Alle
alt, hvad jeg hos Dig har tabt.

Louisiana - - - Hjærtet bæver,
det, som Menneskene knuste,
det, kun Du tog mildt i Gem :
Takken derfor blev det største
knyttet til Dit Navn, Du rige,
Du, min – Far – har elsket frem.

Hanum gensaa aldrig
Louisiana. (Det blev solgt
d.12.Sept.1908. Efter hendes
 eget Initiativ.)

[82-83]

Dagbogsblade fra en Sindssygeanstalt.

II. (Lyrisk)

1902.

Det er, som havde jeg löftet en Flig
af det tætteste Forhæng paa Jord
og stirret ind i Guds Himmerig
og hört hans forjættende Ord.

Nu Tæppet har sænket sig tungt igen
over Dödens brusende Elv,
men dér søger al min Længsel dog hen
til Mödet med Gud Herren selv.

1902.

Fortabt, forspildt hvert Haab paa denne Jord !
Forsage maa jeg alt, hvad her mig binder.
Om stærke Længsler endnu i mit Hjærte boer,

de leder bort mig kun fra Evighedens Spor,
jeg hader dem som mine bitre Fjender.

Kun et, kun mine Kæres Kærlighed,
kun et : det bedste, Jordan bar, tillige,
den tör med navnlós Tak jeg tage med :
Den löser alle Baand, den bringer Fred,
den löfter hójt mig op imod Guds Rige !

[84-85]

Sept. 1902.

Jubilæumskantate fra Afdelingen.

En Hjærnesyg :

Gik der over Gjallarbro²⁴
Gny af Jubilæum !
Mer end af Tusinder Syge, min Tro
Brag af Hundrede femten
levende Læger – som lo !

Kor af Hjærnesyge :

Endnu Hel er blaa til Hælvten –
Sult hendes Kniv - -
Nöd hendes Seng - - -

Marseternes Nattevagt :

Jammerskrig over Jordan sprang
fra sónderslidte Hjærner.
Ingen skónner den bristende Klang.
Glas med den funklende Gift de svang,
dunkleste Nat var i Lægernes Sang.
Glemte de Himlens Stjerner - ?

Kor af Hjærnesyge :

Tordenbrag af Hurraraab
slog mod Tartaros²⁵.
Oversat det löd hos os :
Udelader alle Haab,
O, voi, chi entrate²⁶ !

... Hörte I mere indholdsrigt Kvad
end vor Jubilæumskantate ?

Dyb er den Klóft, som skiller os ad,
uoverstigelig bred.
Broen, som endnu Ingen har funden –

Marseternes Nattevagt :

Broen stærk og let som Asketræets Vaand,
skabt af Gud i Tidens Gry for Midgaard at betrygge - -

Alle :

Broen, I ikke mægter at bygge,
Navnet var Kærlighed !

Marseternes Nattevagt :

Thi maales ej Klóften i Rum, men i Tid
hele Livstiden lang.
Endt : Saa tage Hver Konsekvensen
af Livets bitreste Strid.
Saa jævnes vel Klóften engang !

Kor af Hjærnesyge :

Saa jævnes vel Klóften engang.

En Hjærnesyg : (rejser sig fortvivlet op i Sengen):

Vaagne vride sig angstfulde, sövnlöse Skygger, fyldte med dobbelte Dose af Gift for des
"bedre" at sove –
Der gaar Dans i denne Nat i Helhejms²⁷ Festsal !

Marseternes Nattevagt : forsvinder, thi Jærndóren aabnes af Hospitalets vandrende Brandvagt,
der nu indleder en længere Konversation med Afdelingens faste Nattevagt. –

(November 1901).

I kalder dem Sindssygehospitaler !
Det Navn, det holder ej ganske Stik.
Vidste I, hvadfor umenskelig Skik,
hvad Raahed og Ondskab – hvilke Skandaler
der tidt og mangfoldig forefalder
paa disse Helvedes Filialer,
saa kaldte I heller hver enkelt slig :
En Galefabrik !

1902.

Lægen er altid umaadelig villig
til at gi sindssyge Folk Medicin :
Antifebrin, Morfin eller Grin –
ogsaa den sidste er nem og billig.

Dans man byder Sct. Paul og Sct. Peter.
Gógl og Kommers den fortabteste Sjæl.
Tomheden fylder det hele Hotel
Og Gud, han maales – i Kilogrammeter.

[88-89]

1902.

Lidt "Livsmod" ? vilde De mig vist gærne skaffe ?
Og dertil vil De sagtens bruge – Kaffe
og Spiritus – og Rottekrudt ? de stygge Stimulanser.

Mig synes Deres Teorier skæve
og højst forvirrende for Sind og Sandser !
Ej blomstrer Livet frem af giftigt Fró ?
Thi, Doktor, ogsaa jeg vil gærne leve :
Kun derfor vilde jeg saa gærne dö.

Dec. 1902.

Min gamle Tante var fornem og fin
En Mester i Selskabets Leg :
" Naar en Dame træder i Stuen ind
" og vil have det rigtige Smil om Kind,
" skal hun sige højt – i sit stille Sind –
" det lille Ord : Kyllingestég. "

Jeg savner og lider hver snigende Stund
I Livets haalóse Leg.
Da træder herind en elskværdig Person
med et yndefuldt lille Smil om sin Mund,
min eneste Tróst – jeg tór vædde, at hun
har i Dóren sagt : "Kyllingesteg" !

Om Morgen lukker hun Dóren paa Gab
med et Ansigt saa koldt som Isen.
Nikker hen til mit Klædeskab
og rækker mig Morgenavisen²⁸.

Om Aftenen rækker hun Haanden – til Nód –
saa mærker jeg midt i min Pine
som en Erindring om "Menneskekød"
- og sundere Nerver end mine ?

Dec. 1902.

Styrk min Bón !
Lad vige snævre Vægge,
Lad mit Hjærte tone fuldt og frit !
Lad de Toner gennem Rummet række
til det store Hjærte, Gud, til Dit.

Styrk min Bón !

[90-91] Lad Graad i Nattens Mörke
bryde Hjærtets daglig frosne Is.
Giv min Bón saa varm og frejdig Styrke,
at den aabner mig Dit Paradis !

Dig længes jeg efter, Kristus,
naar Klamhed og Kulde har lagt
sig knuende tæt over Sjælen,
og Modet glipper forsagt.

Saa lister jeg Haanden sagte

i Din og hvisker Dit Navn.
Og hyller omkring mig Du Kappen
og lófter mig op i Din Favn –

(saa)^{da} ligger Barnet saa stille,
saa lykkelig tryk og svag,
föler kun Øjnene milde
og fatter Dit Hjærteslag - -

Da brister vel Slusernes Kunstværk,
og Hjærtet faar kræve sin Ret :
Rabbuni²⁹, behold mig da hos Dig,
til Livet jeg bort har grædt !

1902.

Skriget standsed i mit Hjærte da jeg saa, det var Marseta³⁰.
Med de store, hvide Vinger over Ryggen sammenfoldet
Hój og herlig stod i Dóren Guders Sendebud.
Intet Ord fra hendes Læber – o, men Mund og Øjne talte :
Alt var Kærlighed og Aand !
Rejste jeg mig op og vakled hen til Dóren, hvor hun stod;
ak, men syg og uden Kræfter segned jeg for hendes Fod.
lófted hun mig op paa Armen, trykked ómt mig til sit Bryst :
Stor og stærk hun bar mig stille, varsomt ind paa Sengen trang.
... Næppe rummede min lille Stue hendes Vingefang ...

Hun lagde sin Haand paa mit Hjærte,
mit Hoved var i hendes Skód,
hun kyssede mine Øjne,
halvt aned jeg, hvad det betód –

O, da smelter atter Isen for den milde, varme Stróm, som
flód saa rigt fra hendes Hjærte og forplanted sig til mit.
Löste sig i hede Taarer ! Hulken fra mit Bryst sig trængte,
mens jeg knuger hendes Hænder, mens jeg fölte mig som baaret,
baaret hjem til Gud.

[92-93] Da nikkede hun stille, alvorlig og mild :
jeg læste i hendes Aasyn, der er ej saa længe til.

Der bredte sig Tak, der sænkede sig Fred,
der blomstrede Roser róde.
Det vældede frem med Pris og Lov,
thi Længsel og Haab om Guds Kærlighed,
de stode nu op af Dóde.
Salige Stund,
hun aanded mine sóvnlóse Øjne i Blund :
Almægtige Gud – jeg sov !

Ak, da jeg atter vaagned, var Marseta flöjet,
og Angst, som altid, snórede mit Hjærte sammen.
Men eet jeg veed, sköndt ej hun har det sagt :
Naar Timen kommer, o, da veed jeg sikkert,
da kommer hun igen og er min sidste Nattevagt.

Jeg kommer saa langt fra dem alle,
dem alle, som jeg har kær,
og det et saa ondt at vide,
hvorhen det hele nu bær.

Med Dóden har Gud benaadet
hver blomstrende Livets Ø –
Jeg kender det Sted, hvor man hverken
kan leve eller dó.

Dér findes ingen Cisterner
med Livets lægende Vand.
Kun Legemet konserveres
i goldeste Ørkensand.

Og langsomt Dagene slides
til sortest Lok bliver hvid.
Dér findes ej skiftende Tider,
der findes kun Ventetid.

Og mens uden Ro eller Hvile
man samler sig Aar af Dógn,
vi ser i hverandres tomme Blik,
at selve Livet er Løgn –

Kun een Medicin kunde frelse,
men den er saa altfor dyr :
Den kóber kun gamle Konger
i Andersens Eventyr !

(S.v.A. 1902.)³¹

[94-95]

14. December 1902.

Farvel min lille Stue, Farvel og Tak for alt.
Dit Mórke mildt har dækket hver Taare, som faldt,
Din Stilhed tidt mit Hjærte til Hvile har kaldt.

Farvel min lille Stue med al Din Salmesang,
hvor Evangeliet hórted, hvor Orgelet klang –
For hver en Tróst, Du bód mig, hav Tak for sidste Gang.

Farvel Du lille Stue, jeg skal nok huske Dig :
Herinde har jeg sovet ifjór en Dag i Mai
een lang og rolig Time – det glemmer jeg ej.

17/10.1902.

Tælle, tælle Tusind
Tusinder Sekunder,
Binde dem i daglige
Pinefulde Bundter –
snart jeg vinder Bugt med
den første Milliard !
samle, spare sammen,
blive færdig snart –

Bær mig, Herre, gennem Dagens Móje
gennem Dagens haablóse Konflikter,
hjælp mig rette Blikket mod det Hóje,
naar min Styrke, martret, angst, mig svigter !

Bær mig, Herre, gennem Nattens Pine,
Timers vaandfulde Hjærteslag,
lad mig finde Trósten, Gud, i Dine
Arme, indtil Nódens sidste Dag !

Bær mig, naar min Hójtidsdag oprinder,
naar mit Væsen splittes i sin Grund,
led mig gennem Mórket, at jeg vinder
frem til en Dig nær Inkarnation !

Bær mig, Herre, gennem Lógn og Rænker,
Menneskenes underlige Spind –
Bær Du selv mig gennem Kors og Lænker
ren og skyldfri i Dit Rige ind.

[96-97]

1902.

Autosuggestion .

Se, Luftens Dótre svæve hid og did,
sjællóse, hvor dem Vindens Magt vil Fóre,
og altid nær til Menneskenes Dóre.
Tre Hundred Aar de fik som Ventetid,
fór Paradisets Port dem aaben staar
og fórend de en Sjæl, en evig, faar.

Men naar til Jordens Bórn de komme nær,
saa kæmper Haab og Frygt : hvis de fornemme,
at Ondt i Menneskenes Sind har hjemme,
forlænges Fristen med et Aar for hver.
Men fandt de blot en ren og god og ædel Tankegang,
afkortet med et Aar dem Ventetiden lang.

Du tabte, Ven, Din dyrebare Sag.
Du vejer op og ned, hvordan Du skal optræde
- mild eller tavs, kun Utak faar Du, Vrede - .

Da lyt : Du hóre vil de Længselsfuldes Vingeslag.
Og smerter end Dit Hjærte som en Byld :
endnu engang vær god og mild – for Luftens Dótres Skyld.

December 1902.

Nu synker jeg i Dybet, i den sorte Nat.
Tilintetgórrelsen – jeg er der allerede.
Nu har de róvet mig min skjulte Skat,
min sidste -- jeg kan ikke mere bede !

... Jeg saa mod Himlen, saa en vældig Ørn –
Paa brede Vinger den i Ætren lófter,
den lader bag sig dómte Slægters Bórn,
som boer i disse öde Rædsels=Klófter.

Did flyver den, hvor al min Længsel skueded,
dengang der endnu Længsel var i Hjærtets Brand.
... Saa stærk og sikker har den Vejen fundet
hjem til mit rige, varme, lyse Fædreland !

Som Ørnen havde selv engang jeg haabet
at svinge mig mod Himlen frelst og fri.
Men her. Mod Klipper, Is og Taage brister Raabet :
Eli, Eli, lama
Sabaktani ³² - ?

[98-99]

2. Febr. 1903.

Og sidder Du hójt i Din Dronningesal,
hvor Du i al Evighed glædes,
Marseta, se til min Menneskeval,
til Dit Barn, som i Nód nu stedes.

Rædslerne var her – jeg tænkte mig fri,
tænkte, jeg hjem skulde vandre.
... Dódsengel, gik Du min Dór forbi,
havde kun Bud til Andre ?

Herre min Gud, hvorfor tóver Du end,
har jeg Din Trofasthed sveget ?
Marseta, Marseta, en Taare mig send.
Marseta, jeg lider saa meget.

Febr. 1903.

Vender jeg bævende Blikket tilbage
ser jeg den brandróde Kurve at staa :
Nætter og Dage – Nætter og Dage –
For tunge at tænke paa.

Fremad -- da lyser et Baal for mit Øje :

Evighedshaab gennem Flammer jeg saa.
Herre min Gud ! giv kraft fra det Höje
til gennem Dódskampens Rædsel at gaa !

Anstalten i 1905.

Gud deroppe, Fader,
skænk mig det mórkeste Hul i Dit vidtstrakte Rige,
slæng mig derned,
og tramp mit Hoved med jærnskoede Hæle !
Har Du ikke flere Dolke slebne ?
Havde Du dog Kugler nok ved Liauyang³³ –
Tag mig – være denne Nat min sidste !
Og skaan mig for Din Evighed ;
ikke mere Liv; ikke Muligheder flere !
intet, intet – bare tomt – og endt.

”To og to er fire” og
”Leve er en Lykke” –
Ord, der kommer dumpende
fra Hylden til min Hjerne.

[100-101]

Ord jeg husker – men erindrer ikke.
”At have det godt”
blot en eneste Time –
hvad er det for Nonsens ?
Har jeg nogensinde vidst, hvad det var ... ?

#

”Gale” siger de der oppe,
”Menneskenes Bórn – og leer !
Og naar Helvedes Gryde damper
deres Hovedgærde altfor nær,
vaagner de og dækker gnavent til med Laaget :
Og saa koger Gryden under Hójtryk.

”Gale”, ja : det er at lide over Evne ,
vanvittigt ! ja – og I er Skyld deri :
I, som tror Jer stærke
og trodser paa Jer Styrke
med Slægtens Svaghed dog lurende bag.
I, som har spundet
vort Liv og Jert eget
I usleste Lögn og Bedrag :

I, som tror at ”nyde”
med spinkel Rygrad,
men med saftige Tænders Begær
- ikke mere aner,
hvad den store, varme Livets
Lykke virkelig er - -

Abba³⁴ – de leer, og jeg pines,

saa jeg fristes til Raahed !
Hyll omkring mig Mórkets Kappe
at jeg ej bespotter – luk min Læbe,
o, Gud, med Slóvheds tunge Laas !
Skriget kun giv Styrke i min Strube,
saa det runger over Jord :
Thi ikke een jeg er, men Hundredtusinder !

Eli – fordi vore Fædre har óst af de giftige Vande,*
Eli, Eli - - - eller hvorfor
dör man ikke mere nu paa sit kors ?

* (Sendt til et Afholdsblad.)
Jeg tror at være noget
alkoholdegenereret. IB.

[102-103]

27 April 1903.

Jeg sógte, jeg fandt, jeg spurgte mig frem :
Du straalende Ungdom i fædrene Hjem,
sig : hvad er Livet ? mon Du kan det vide ?
Da – dybest bag Øjnenes dunkle Gem
der lyste en hellig, en alvorsfuld Glæde !
og undrende maatte jeg hóre Svaret.
Hun sagde, "At leve, det er at elske".

Jeg sógte, jeg fandt, jeg spurgte mig for :
Du gamle Mand med de hvide Haar,
sig : hvad er Livet ? Du maa dog vide ?
et mærkelig Svar da mit Øre naaer –
han syntes vist selv, det lód helt fornuftigt,
han saa mig saa stót og erfaren i Øjet –
han sagde: "At leve, det er at virke".

Jeg spórger ej længer, jeg sóger ej mer –
De Mennesker drómmer, de Mennesker leer,
de kender kun Livets halvvaagne Side !
Mit Øre er aabent, mit Øje ser,
mit Hjærte vaager i Angst og Kvide !
Og Svaret er simpelt og grejt skal I vide :
At leve, det er kun – det er kun at lide !

Juletid 1905.

Fortvivlelse .

Kommer Du, Dód –
Er det nu Du vil komme og tage min Nód
ind i de brusende Vande ?
Alle mine Tanker de jagende, vilde,
Alle mine spæde, nyfødte Haab*
nys tog Du ind i Din Hvirvel.
Kommer da, Kære, Du til mig – slig ?

Kommer idag Du venlig og mild ?
Min Husbond, min Fyrste, Du længselsfuldt ventende – Rædsel !
Se, jeg er salvet. Imens mine Arme var blóde,
Dig har paa Lejet jeg ventet i Ungdomsaarene trofast.
Herre Du hójbaarne, möd mig !

- -----

*) Man havde lovet mig mit eget Hjem nu.

[104-105]

Du lófte Dit Aasyn paa mig og see,
i den bitreste Længsel
Jeg kysser Din Kjortelflig !

#

Din Kjortelflig ! den holdt jeg fast.
Jeg har af slige Stumper
et helt Dusin snart. Men Du selv
Du sad just paa min Sengekant
og nedlod Dig til Gögl og Tant.
imens mit Hjærte brast.
- Du tog det ej – Du tog det ej –
Du veed jo, det tilhórer Dig,
saa det har ingen Hast.

... Nu vil jeg sy en Pose fin
af Dine glemte Panter;
der vil jeg sy mit Hjærte ind
med Brist paa alle Kanter.
Naar saa Du kommer, som jeg veed
Du gór – naar Du har fuld Besked
fra Universets Vogter,
saa ser Du, længst min Barm var tom –
men Posen med Din Ejendom
Dig rækkes af Din Mester - - - som
er Galehusets Doktor –

Du ródmer, Fyrste ? tror jeg – let –
thi var end blodig hver en Plet
af Posens gamle Flige :
Du kender dem vist nok igen !
Det Stof, Du gaar i, gamle Ven,
har ej paa Jord sin Lige.

- - - - -

Derude -

Sidder Du, Marseta, ved Nilosyrtis³⁵ Bred,
vaager Du og beder for Dit Englebarns Fred,
lærer Barnesjælen alt, at Liv er Kærlighed ?

Danser Eders Ungdom i Rosernes Lund,
Alvoren glemt for et lille, kort Sekund,
takker Gud for Livet i hver salig Stund ?

[106-107]

Ser du mon, Marseta, vor blodbestænkte Jord,
fatter Du tilfulde, hvad Rædsler der boer –
Ramte de Dit Hjærte midt i Engles Jubelkor ?

Ser I vore Sletter mod den synkende Sol, *
Blodbølgen rullende ind fra Pol og til Pol,
Lógn og Haardhed breder sig i Höjsædestol !

Ser I knuste Sjæle, hvor Trumftoget skred,
Stakler, som stille ud af Rækkerne gled :
Toget bruser fremad, de faldne trædes ned !

Fandt I dog den Eviges Mening deri :
Gennem Lógn til Sandhed og fuld Harmoni,
gennem Martyrbaalet til Englene fri - ?

Fulgte I os trolig, mens Aartusinderne gik,
flytted klogt og varsomt I Brik efter Brik ?
Spredes alle Taager dog tilsidst for vort Blik !

* Vor Jord er enten Aftenstjerne eller Morgenstjerne paa Marseternes Himmel – de Tider, hvor vi kan ses deroppe.

Marseta, jeg forstod det, jeg tror, somom jeg véd :
Det lyser over Jorden fra Nilosyrtis' Bred –
Det lyser over Gæa fra Eders Kærlighed !

25 December 1905.

Dryp, dryp, Du Hjærteslag,
Viseren lad vandre :
Snart er ogsaa denne Dag
föjet til de andre.

Dryp, dryp, Du Hjærteslag,
alt Du har at vinde !
smuldrer Du end Dag for Dag
er Du knust derinde :

Livets sidste Nederlag
skal Dig trofast finde !

[108-109]

Lille Sóster, tror ej mer Patienten ?
Próv at lade Aar henrinde,
Nætter, Dage svinde,
lægge tæt og tungt sig paa hinanden
til December uden Hvile.
uden Sóvn i Øjet :
Próv at smile

próv at "le fornöjet",
próv at slaa mod Muren Panden –
Alting vil man kalde Hysteri.

Det er rigtigt : Thi med permanent
Kniv i Hjærtet alt er Skaberi :
Hver Livsytring kun en Sprællen

som paa sin Knappenaal Libellen !

En Evighed ligger derude
i Skær af de lyse Haab,
og hviskende Palmerne suse,
forjættende med : Glück auf - -

Skal hist jeg da naa de Tinder,
som her jeg har pejlet kun,
skal Vennen mig værdig finde,
som her var til mig for god ?

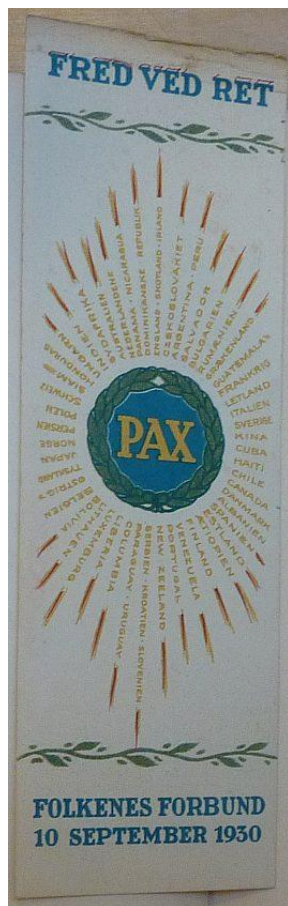
Hvor nær Guds billedet klaret
hvor nær til Guds Trone naa –
det Spórgsmaal, vinkende Palmer,
I hviske mig Svaret paa ?

(Skrevet 1904.)

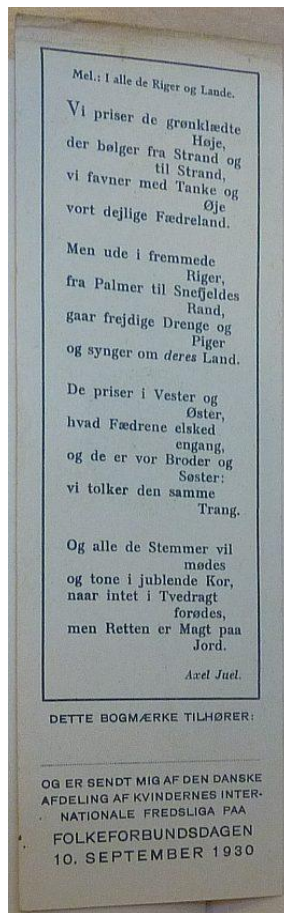
Til en Veninde.

Du sógte mine Øjne.
Du bag mig om et Blik.
Forstod Du da ej, kære,
hvorfor Du intet fik ?

[110-111, Mellem disse sider lå et bogmærke, som er fra året efter hendes død]

Forside

Bagside

De Øjne er jo brusende,
som Sjælens Lys forgik.

Du byder mig Din Kærlighed
og venter lidt igen.
Den tager jeg, men ingenting
Du faar, min stakkels Ven :
For Hjærtet mit er bristet
og kan ej heles end.

Min Hjerne endnu de plager,
de kræver "Energi" –
Den er jo sprængt af Tanker,
har fordem slidt for Ti,
og derfor er dens Arbejdskraft
forlængst jo nu forbi.

Men hvad af Smuld og Splinter
mit Skibbrud efterlod,
det har jeg samlet og klistret
med bindende Hjærteblod :
Kun Een har Brug for saadant –

Det ligger for Hans Fod.

(Skrevet i Julen 1902).

Spil Dine Vinger, mit Evighedshaab,
tillidsfuldt prøv Dine Kræfter.
Glæd Dig kun trygt ved Din Solskinsdaab,
Vingerne bære herefter.

Sóstrene Dine med blóddende Bryst
maatte for Fjenderne vige –
Dig har Vorherre selv knæsat og kyst,
fredlyst Du er i Hans Rige.

Stræk Dine Vinger, Du Menneskesjæl
over den stójdende Vrimmel,
flyv kun i Tro paa Hans Kærligheds Væld
Ind i Guds klare Himmel !

Skrevet 6.I.03.

[112-113]

Balance.

I Stormasten sidder min Udkigsmand,
der har han en herlig Tribune
- spejder han efter mit Fædreland,
om det aldrig vil komme til Syne.

Slet ingen kan vide om Kysten er nær,
og daglig saa venter jeg Raabet.
Vi Smaafolk vi kender ej Farvandet her,
og aldrig opgiver jeg Haabet.

Saa langelig snige sig Dagene hen
for Udkigsmanden i Mærset –
Men Chefen er selv min bedste Ven,
og han styrer selv "Universet".

Jeg ónskede tidt som Lille,
jeg var en Króbling i Rullestol :
Saa tænkte jeg, Mennesker vilde
kun skænke mig Ord, som var milde,
og milde Straaler Guds Sol.

Og nu er Aarene runden,
og Venner staar Vagt i trofast Kreds;
min Gud og Haab har jeg funden,
mit Króblingenavn har jeg vunden –
og end er jeg utilfreds ?

1906.

Mit Hjem .

Kunde Lykken góre mit Hjærte let,
o, saa bar det mig nu
höjt over Svalernes Veje –
aldrig, aldrig træet -- !

[114-115] Kunde Lykken góre mit Hjærte karsk
- bar det mit hele Folk
op over Taagen, som Modet ta'er,
bort fra de Marer, som tærende tvinge;
og min kæreste Ven det bar under Vinge.

... Visselig, Lykken er Lægedom,
dog kan det hænde, for sent hun kom. --

Husker Du, Louise, en sollys Foraarsdag,
Du og jeg sad sammen under lysegrónne Tag --
Lógne skulde dække hele Livets Nederlag.

Husker Du, hvorledes dengang Ordene faldt.
Tro og Haab og Kærlighed og Evighed de gjaldt –
Draaber af mit Hjærteblod, dem har Vorherre talt.

Tusinder af Nætter er siden gennemstridt,
Lógne fik jeg splintret og Flodseng blev slidt,
Livets Kærne funden – ihvad jeg end har lidt.

Aarene er svundne, Din Kærlighed bar.
Tro og Haab og Evighed i Fólge med den var.
Takken fik Du, lille Babs – det eneste, jeg har.

Novemb. 1906.

Uforstand har slaget mig:
stakkels Uforstand –
hugg mig Kniv i Hjærtet
paa Ørneklippens Rand.
"Hvad vilde Du saa höjt !"

... En Róst fra fjærne Lande,
fra Himlens vide Hvælv
klang herved iaftes
og genlód i mig selv :
Naar Verden forstaar, er Din Lidetid endt.

Gud, giv mig Ord, de dyre,
Brug mig Du som Tolk !
Fredlós flakker ene jeg

skóndt eet med Dit Folk :
Giv mig Ord, saa dyre !

[116-117] Ud da vil jeg dele dem,
indtil min Time slaar;
holde tavs Din Guldpen,
til Verden forstaar :
Naar Verden forstaar, er dens Lidetid endt !

Spredte Tanker .

En Sump er Livet uden Gud og Evigheden.

Med disse : Elven frisk og jublende, som følger Tyngdens Lov !

#

Du skal behandle Din Són til han er 4 Aar som Herre; til han er 16 Aar som Tjener; og fra det 16de Aar som Ven, siger Araberen. Jeg veed ikke, om han har Ret. Et veed jeg : Din Datter skal Du, o Moder, behandle som Din Veninde fra den Stund, hendes Øjne første Gang evnede at skue ind i Dine.

#

"Naar bare Vorherre vilde være retfærdig, saa kunde det saamænd være lige meget med den megen Barmhjærtighed, de altid snakker om !"

En elleveaarig (c. 1883)

#

Ej vente den Haand Tak at hóste,
som rækker med Haan en Gave.

#

Det aller første, Du lærer det Barn, Du skal undervise, bór være de spórgende Pronominer. Kan det fórst sige Hvorfor og Hvordan paa de rigtige Steder, saa er det ingen Sag at lære det Resten.

Jeg var fódt med den kunnen. Man lærte mig systematisk af dermed !

#

"Ogsaa Smerten har sin Grænse : over et vist Punkt kan den ikke fattes", skrev jeg i min Dagbog, da jeg var sytten Aar. Jeg har siden lært det Grænseløse at kende. Jeg veed nu, at "Grænsen" i de unge Dage – var Sövnén ! Vogt Dig for at miste denne sidste Tilflugt - .

1898.

#

Til en Ortodox .

[118-119] En farlig, farlig "Rigdom"
At træde paa guldgjort Bro !
en farlig, farlig Rigdom
at leve paa "Kristen" Tro :
hvis ej den Bro er underbyggt
med Staalbjælker svære
- hvis ej Vorherres Love
Faar Lov den Tro at bære !

En Rigdom, i vort lille Samfund
Stemplet af Stiftets Pater.
Men i Universet
Kendt som Assignater³⁶ –

#

Vanen er en vældig Magt, som Du tidlig bór tage i Din Tjeneste, om Du vil være Økonom. Den betyder jo intet mindre, end at Inertiens Lov gælder ogsaa i Aandens Verden. Og gór Du Dig ikke det Forhold klart og gór Dig med roligt Overblik til Herre – kan Du let ganske umærkeligt blive Tjener. Undgaa Forholdet – undgaa Inertiens Lov – gór Du ikke. Derfor spænd Giganten for Din Vogn, Du, hvis Vogn er retvendt i Vejen !

Veed Du ikke, at den ene af Sporvognens to Heste vilde være overflódig, hvis ikke Vognen hvert Øjeblik standsede – og skal sættes igang igen ?

#

Ohne Ruhe und ohne Rast
drehe sich Jeder, ohne Hast.

I

O, lad os ej stirre fortabte
i Fortidens dunkle Gem !
For længe vi stod alt og gapte –
Til Guder er vi jo skabte,
saa lad Guder da pace os frem !

II

Vi fandt i ældre Tider
at Livet gik sin stærke Gang".
Men alt som Kampen skrider
og Styrkebæltet bider :
Vi gaar vel ej Bersærker gang ?

III

Fremad gaar det mod de (klare)^{lyse} Tanker,
mod de frie, lykkelige Hjærner !
Under Sang og Spil vi lette Anker
vi med Haab os fra vor Fortid fjærner.
Hjemad gaar det mod de (rige)^{klare} Stjærner !

#

[120-121]

Bare - !

Hvor det maa være festligt
at være Elefant !
At kunne omgaaes gladelig
- naar man har Lyst iblandt - :
baade Tiger og Lóve, Boa og Brilleslange.
At góre Jux med Kattene ! – og aldrig være bange !

Men heller ikke underligt, de kære Elefanter,
Som finder det gemytligt at pxte med en Panter,
Som ser det hele ovenfra og stadig vel til Mode.
- er baade "kloge" og "gode".

#

Jeg fandt engang en Muldvarp inde under Buskene, hvor den havde skjult sig, saaret og hjælpelós. I min ubetænksomme Medlidenhed bar jeg den et langt Stykke bort fra dens Skjul over i den anden Ende af Plænen, hvor jeg saa et Muldvarpeskud. Jeg skræbete den lóse Jord bort og lod den liste sig ned. Et Øjeblik efter kom den op igen – i stor Forfærdelse ! den var

kommen i et fremmed Hus ! Nu var den fortabt. Forsvarslós og syg – og nu tilmed stædt i Kamp med Verden - -
Og I tror, at et Menneske, dette indviklede Væsen, kan hjælpes ved at tvinges ind paa et Sted, hvor han selv veed, han ikke passer ! hvor Tilværelseskampen skærpes paa det aller alvorligste Punkt, nemlig idet hans personlige Frihed fratages ham – mens han er afskaaren fra hvert Raad fra en Ven ?
Ve den, der bærer Forkuelsens Mærker i sit Sind. Og tidobbelt er han prisgiven paa en Galeanstalt.

#

Til en Teosof.

Hvor Livets Flammeskift Du finder egenhændig
Indbrændt til Hjerteroden, gem Din Kundskab :
Dér venter, tier, selv Logikens stolte Róst og lytter med Ærbódighed.

#

[122-123]

Mikrokosmos.

Hans er Du ene,
hvis Omskrift og Billed
Du i Dit Hjærte bærer.
Ham ene skylder Du
Regnskab for Livet,
som skabte Dig til Evighed.

Til Baronesse M.A. Rosenkrants.

Julehilsen 1905.

Til min Ven i det store, fattige Hus
en Hilsen saa sórgende varm !
Decennier ni ligger bag Dig i Grus.
snart lyder dódtunge Vingesus,
Selskab da har Du vist : Dine smaa Mus !
... Der er koldt paa de kalkede Gange.

Jærndóre aabnes af Julen, til Nód,
for et Navn – det er pinligt at nævne ?
som længes at læge med Haanden blód,
hindre hvert smertefuldt Saar og Stód ...
men levende slap det ej ind – ak, det lód
kun i avtoriserede Sange !

Kval, som stængtes bag Laas og Lem,
ógte kun til, ad Aare.
Stundom bryder det hulkende frem :
Jesus Kristus en Dór paa Klem,
fórend hun lægges paa Baare –

fórend hun lægges paa Baare ? ! *

Hilsen.

Du staar mig nærmest, som er dybest saaret,
Du staar mig nærmest, som, til Kampen dóbt,

* Hun havde bedt mig gøre alt for at få hende derfra. Jeg tiggede og bad Overlæge Hallager om at lade hende komme til Dr. Sell på Philadelphi³⁷, hvor hun havde passet ypperligt; også til hendes Familie og Formynder henvendte vi os – forgæves ! Hun døde på S.v.A. i Marts 1907.

[124-125]

har tavs og ensom stille Korset baaret,
Du staar mig nærmest, hvor Du end blev svóbt.
Du, som bród egen Kurs fra Vejen, banet,
Som selv har Smertens Drikkehorn til Læben sat,
Og som i Renhed fandt Dig dog af Gud forladt –
Du, thi Du véd, at Hornets Spidse staar i Oceanet !

Jeg elsker Dig ! Med blóde – svage Hænder
jeg glatter ómt Dit Haar.
og kysser Dine Øjne, til ej Taaren brænder,
men strómmes frit og mildt som i Din Barndoms Aar.
Hvor Du end er : på tyrkisk Pinested,
- i russisk Fængsel – Galehusets Celle –
jeg hvisker Dig det Ord, som mig til Tróst blev givet :
Engang han favner Dig i al sin Magt og Vælde,
den Ven, hvis Navn er Dóden, men hvis Bud er Livet i Evighed !

Nattergalens Sang.

”Lille Nattergal !
Jubler Du om Livet i lyse Bógehal,
om Vaaren, som drog over Lande ?
Synger Du om stjernetækt Hójenloftssal ?
med Bud fra de evige Strande ?”

Barn, er Du blind –
Sorg kun maa jeg synges i Sjælene ind,
og, hórte Du Fryd i min Stemme,
saa laante Du den Klang fra Dit eget Sind :
thi jeg har ved Evfrat hjemme.

Der rulle saa tunge de Bölger,
hvor Paradishaven stod,
der driver de hvide Taager
over den mórke Flod –
dér saa jeg i Stjerneskaaret,
at Vandet blev ródt af Blod !

[126-127]

Der svæver en Aand over Evfrat,
ret aldrig finder den Fred,
den stiger som Raab imod Himlen
fra blodige Kilders Bred :
fordreven fra elskende Hjerter,
som Martórdóden led.

Der svæver en Aand i Armenien,

Guds egen Aand, tór jeg tro.
Den banker paa Morderes Dóre,
den finder ret aldrig Ro :
Den sóger de tusinde Sjæle,
hvori den paany kan bo - !

Skónner Du vel ?
Aldrig mere synger jeg som fordum i Kvæld
med Jubel for de elskende Tvende :
Jeg synger for at hverve Guds Aand en Sjæl,
en eneste – det kunde dog hænde !

Kender Du - ?
Kender Du Nattens Timer ?
Vogt Dig for at kende dem for nóje !
Naar Odin sover paa graanet Øre,
staar Lidskjalv ledigt - -
Og hvo skulde hindre Dig ?
Du selv –
for silde mægter Du modstaa !

Sét jeg har og hórt og husket
over Dódeliges Evne;
eet jeg glemte, et og to :
At sove ved Nat,
at leve ved Dag,
jeg lærte det aldrig siden !

[128-129] Dagens Lógn og Latter var fortonet
lig Aftenródens Glimmer paa mórke Uvejrsskyer ----- :
Urskoven hórt jeg falde. Under Øxers Klang.
Der sov de ! trygt med róde Kinder, roligt Pulsslag
og frejdig Snorken.

Skrig fornam jeg, Mord og Brandlugt
fra Muhameds Bande.
De væltede sig uroligt i Sövne,
angst : som Tigerkatten
og den saakaldt "modige" Löve,
der sniger sig baglænds krybende langs Jorden :
angst for Hævnerens Trolddom
og angst for egen Ondskab !

Tronhimle saa jeg –
Derunder sov de tidt med rynket Pande
og helt forkerte Drómme :
Sten, som ikke kunde lóftes.
Tider, som gik deres skæve Gang ;
og Floden – den taabelige Flod,
som altid, altid fulgte Tyngdeloven

og ikke Cæsars Vilje !

#

Jeg sidder paa Lidskjalv og lytter:
I Telefonen bag Hójsædesulen
lige ved mit Øre
var Bud fra Nattevinden,
som suser i alle Jordens Kobbertraade.
Og den former – langsomt og dunkelt
- efterhaanden – et Spórgsmaal :

Hvorfor dækker .. Baldakiner ..
Stjernernes Lys ?

#

Som Natten skrider
og Sandsen vænnes
til vide Syner,
fornemmer jeg et Noget –
Uforklarligt, Mægtigt.
Er det Lys eller Lyd ?
Det er – Mere ! det er altomfavnende –
det er det, som Lys og Lyde svømmer i
og alle andre Indtryk ! det ligner –
jeg tror, det ligner nærmest
[130-131] mit eget Hjærteslag –
Det bæver over hele Jorderige.
Det stiger, som Abels Offerróg
Uvægerlig mod Himmellyset
Ret op i lige Linie,
Usvigeligt - -
Det fødtes
I Tidens Morgenröd,
Stred sig frem af Mórket mod Alkærlighedens Skód :
Fra Evighedens Dybder det fólte, saaes og lód !

Jeg grubler – min famlende, dódelig' Hjærne fatter tilsidst,
rummer fórst nu det – O, funklende Fjærne !
staar jeg ved Livets, Lósningens Kærne,
styrt i min Sjæl da - - faldende Stjerne,
styrt kun - - og brist - - -

Er det Myriadernes Suk ?
Er det Sukket fra alle vore mindste Bródre,
som er Medarvinger til Lysets Rige.
Er det Sukket fra alle de Smaa
der sóger Sandhed ?

Da huskede jeg Nattevindens Spórgsmaal - -

#

Under mine Fódder dónner Oceanet
i gyldent Stjernesvær –
men fjærnt i dybe Skove plasker Mimers³⁸ Kilde.
Over Ygdrasilens³⁹ Bladmillioner,
over dóde, dyre Minders Hærtog,
over glemte, myrdede Penater⁴⁰
sænker Evigheden sine Vinger,
aander Nattens Engel Dagens Dom.

Men jeg sidder ene deroppe
med stjaalen Viden
i Gudesædet –
et afmægtigt Stóvgran
af Alfader dómt
og kan hverken dó eller leve.

(1903).

[132-133]

En Parallel.

- 21, 11. Udsagn om Duma⁴¹ :
Til mig man raaber fra Seir⁴² :
"Vægter! Hvor langt er i Natten vi henne ?
Vægter! Hvor langt er i Natten vi henne ?"
12. Vægteren sagde : "Morgen er kommen –
Men ligesaa Nat.
Hvis I vil spørge, saa spørg :
Kom atter igen! "

Jesaja⁴³.

(A.C. Larsens Oversættelse –
som finder det anførte ganske uforstaaeligt ?!)

Udsagn om Armenien⁴⁴ 1894 :
Fra Sassun⁴⁵ over Evfrat et Jammerskrig lód :
Armenien mit blóddende Land !
Nat har ruiget over Dine Dale
Aarhundreder –
Blod har gódet Kurdens golde Vinge
Aarhundreder.
I Fængsel har de kastet os
for lettere at róve vore Dótre
og for Morskab kaste vore Smaabórn
for vilde Hunde.

Men nys – nys -- !
Vi hórte Skrat af Slibesten :
Det var Dolke de sleb –
Trompetsignalet skingrede
og ud de styrtede ved Gry til Jagten,

en Jagt i vore Landsbyer !
Ved Aften, naar de vendte hjem fra fuldendt Dagværk,
var Armen træt og alle Dolke slóve.

Men ud fra Sassuns Gyder, hvor forskræmte Kvinder
fór listed om som Mus til deres Huller,
der klinger svagt og dæmpet nu
et Ekko blot.
Et Ekko – af Pinsler
ej kendt i Levendes Lande;
af den kun kendt, som selv har gennemvandret
Dódsskyggernes Dal.

[134-135]

Et spinkelt Ekko fra Armeniens Dóde.
Og dog opfattet
til fjærnest Vraa i Universet !
Dog banker det paa hver samvittighed,
som vaager eller slumrer end paa Jord.
For et Decennium siden slog det mod Evropa,
det svage Ekko af et blodigt – Forspil kun :
"Vægter ! hvor langt er i Natten vi henne ?
Vægter ! hvor langt er i Natten vi henne ?"

Med bange Hjærter ventede vi alle Svaret.
Det kom – igennem Bægerklang – fra Vest !
Det lód :
"Hvem taler vel om Nat ? en Nat, som var ?
I skuffes hójlig. Thi Morgen kom
og Dag derpaa. Dag var det hidindtil
og ikke Nat.
Men nu, nu falder Natten paa, forsaavidt har I Ret.
Og dersom I vil spórge, hvorlunde Nattens Timer gaar,
saa spórg : Naar lidt af een er runden,
da kom igen og spórg !

... Mit Aasyn er hyllet i Slór og bortvendt.
Jeg blues : thi Svaret fra "oven" kom,
fra Traner og Taburetter –
Oh, purpursmykkede Mænd og Kvinder :
Sórgetój koster dog mindre Alen ? !
Eller tror I ikke, Blodpletter ses paa det Róde ?
Oh – hójbaarne Vægtere !

Makedonien⁴⁶ .
Sept. 1903.

Nu stilner Skriget snart i Orienten.
Snart ruger kun den tomme, tavse Nat. *
Nu har den Hójeste omsider Grænsen sat
For tusind Liv i Angst, i kvalfuld, haablós Venten.

De var ej fine, vore Smaa dernede.
det er man ikke, fódt til Ild og Blod !

- -----
* Nu er der snart ikke flere tilbage, meldte Aviserne, det
var denne Gang 50 000 Myrdede.

[136-137]

men Ulveungerne, vi sindigt myrde lod,
de var vor tapre Forpost mod en Tigers Rede.

Vi saa den piske sejrsglad med Halen,
to Øjne lyste frem af Mórket gult,
men intet Rædselsbud fra Junglekrattet skjult
forstyrret "Kampen" om – Amerikapokalen⁴⁷. *

Snart er der stille. Vi kan sove rolig
og drómme trygt om – sportslig – Lavrbærkrans !
med Opium dysse vor Samvittighed og Sands,
til engang Faren nærmer sig vor egen Bolig.

Men hórt er Skriget! Fjærnt paa Sósterkloder
blev Gæa Ordsprog – hvor forgæves lód
fra Stat til Stat, fra Folkeslag i dybest Nód
Hint : Cæsar, ogsaa Du har Ansvar for din Broder !

- -----
* Under de makedoniske Massakrer i 1903 var de danske Aviser fuld af
"Sensationstelegrammer" om Amerikapokalen – en Sejlsportpræmie, der kæmpedes om i
England og Amerika. Balkanforholdene var næppe nævnt – uden i "Kristelig Dagblad" !

Og oppe, hvor Gehejme-Retten troner,
dér skrider livligt nu Processen frem :
Dér fældes Domme nu. Dér hentes Vidner hjem
i Sagen : Sultan kontra Myrdede Nationer .

Ned med Vaabnene !

Ned med Vaabnene ! – Nuvel jeg sætter,
vi har brugt til Lysestager
alle vore Bajonetter
og dresseret alle Krupps Kanoner
til at spytte ud Harpuner
efter Grind og Grónlandshval.
Hójtopleyste Jenser nytter Tiden
til at dyrke alskens Viden,
men har glemt at skyde.
Haand i Haand Evropas Bródre vandre,
alle vi er glade for hverandre - - :

Hele Verdensdelen ligge aaben

[138-139] for vor Fætter Osmands⁴⁸ gode, gamle,
- kendte – blanke – Damascenervaaben⁴⁹.

Et i Venstre, et i Hójr,
et imellem sine Tænder –
Fætters Vaner vi vel kender ? –
Tror I, nu han la’r sig nóje
med, at ”Vindobona⁵⁰” brænder ?

ingen Valplads mer Soldaten truer,
men i vore Byer, Skoler,
Hjem og Vuggestuer
ligger Ligene som Fluor :
Frit Massakkren træder blodig Sti !
Er vi enig – eller tvivler I ?

Fire Hundred Millioner
Kroppe gier en blodig To’ ;
de gier Gódnung til en Sandmark –
men naar Tyrken vander sine Heste
i Viborg Só,
er det ikke desto mindre ude med Danmark !

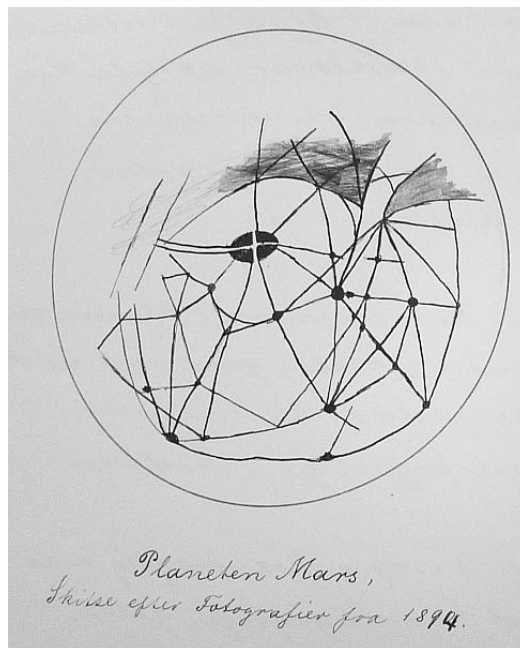
Om du vil Fredsven være
og Samfundsókonom,
da gaa til Osman, Kære,
og lær ham – al Din Kristendom !
Gaa som Missionær til Guds Ære
eller gaa som Nihilist,
Navnet gór ikke saa meget,
men dette er vist :

Fór selve Muhamed toner det Menneskelige Flag,
fór Orientens Folkeslag gaar med til vor Sag,
kan vi ikke vente at se os befriet
fra ”Budgettets aarlige” – Tribut til Tyrkiet.

Saa længe Evropa krampagtig maa holde
fast ved sin humbugagtige, golde,
fortvivlende Militarisme :

Til hele Slægten kender sig klart
som – en umoden Klode, en ”Samfundskart” –
men : een sammenhængende Organisme !

[140-141]

Håndtegnet på side 140.

Hilsen til – Ungtyrkerne ?

Vi bygger et Slot, vi rydder en Grund,
hele Jordkloden er jo vort Hjem !
Endnu tór i Bredden vi arbejde kun –
med Tiden, om nyttes hver dyrebar Stund,
saa voxer nok Murene frem.

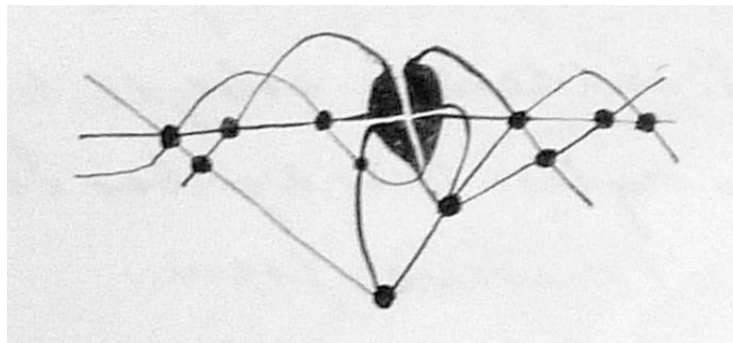
Endnu har vi Rovdyr at kæmpe imod,
vi har mangen en fjendtlig Aand.
Og endnu Giganterne kræve vort Blod –
men daglig de bójes, hvor fordum de stod,
til Redskaber vendt i vor Haand !

Endnu har vi brug for Nerver af Staal
under Rydningens Bulder og Brag.
Endnu kan vi dó i et mordertændt Baal,
men aldrig skal tabes af Syne vort Maal :
Hele Hejmskringla⁵¹'s Fostbroderlag⁵² !

Hidtil var dog Hjærtet den hójeste Magt,
thi kæmpe vi trofast og trygt :

[142-143]

en Morgen vil gry, hvor i solgylden Pragt
Taarne og Tinder i Blyglans er lagt
og Borgen i Kærlighed bygt !

Håndtegning uden tekst

Flugten til Ægypten .

(til det bekendte Maleri af L. Olivier Merson⁵³.)

Nattens store, stille Hójtid
hvælver trindt sig om Sahara
og dens Indgangsport i Øst.
Sfinxen ligger der og venter,
ligger som en trofast Vogter
ved den óde, tavse Ørken,
stivnet selv som i et stort Hvorfor.

Stirrer ud af kolde, dóde,
udtryksslóse Sandstensójne
paa de klare, milde Stjerner !
Skabt i Slægtens eget Billed
ligger den endnu og venter
snart i fyrretyve Sekler,
venter, venter paa Forlósning.

Da klang det gennem Natten
som med Profeters Róst,
det kom saavist fra Stjernerne,
fra Paradistes Kyst,
hvor selve Stella Nova * stod
og Skinnede i Øst :

" Naar Sfinxen er forvitret
" og smuldret i hviden Saud;
" naar Sudans vældige Ørken
" er dyrket og frugtbart Land,
" da er og Forbandelsen hævet
" og Livets Gaade lóst
" og Guddomsaanden vaagnet
" i Menneskeslægtens Bryst !!

#

* Betlehemsstjernen.

[144-145]

Se – en módig Ørkenvandrer

sóger her med Barn og Hustru,
Flygtninge fra Galilæa,
Natteherberg ved Kolossen.
Se ! det tunge Sandstensklæde
løsner sig fra Sfinxens Hoved,
styrter splintret – allerede –
knust imod Kolossens Fod.

#

Se, Oaser nu, som Sivah⁵⁴,
Murzuk⁵⁵, Tafilet⁵⁶ og Tuat⁵⁷,
bugnende med Daddelpalmer,
Korn og Kildevæld og Blomster,
breder sig i Ørkensandet.
Nu, da franske Ingeniører
borer, graver, finder Vandet,
Livet i den dybe Grund !

Se, naar ny Profeter fódés,
brister der en lille Revne
i Ægyptens Stenkolos.
Men nu – i den fórste Sommer
af det tyvende Aarhundred
dybe Revner Stenen spalte !
Undergravet er dens Grundvold –

- Mon Forlósning nærmer sig ?

Det bódes der for - ?

Nej – aldrig randt der Harm af de Roser jeg har nydt,
og var den end kun stakket, min Glæde,
det Solskin, Vorherre i mit Hjærte har gydt,
hvor skulde jeg det nogensinde begræde ?

Og er de ogsaa visnet her paa denne Jord,
hvor engang de har duftet mig imóde,
saa kalder de og vinker nu med Smil og ómme Ord
derovre, hvor de opstod af Dóde !

Thi Livets róde Roser udódelige er
og Ekko fra den Eviges Stemme :
De var jo kun det Udtryk, vi mægted rumme her,
For Lykken, som venter os – hjemme !

[146-147]

Til J.P. Jacobsen.

Du Sorgens tunge Sanger, vi lægger paa Din Grav
de friskeste Roser, vor lyse Sommer gav.
Haablós har Du aftjent paa Jord Din Værnepligt,
dog rigt har Du gjort Fyldest med hvert smertefódt Digt !

Du fandt ej nogen Udvej for Alkærlighedens Magt –
Dit eget varme Hjærte har dog Vejen Dig sagt ?
Du fandt ej nogen Udvej for et Liv i Evighed –
Dit eget varme Hjærte Du sónderrev derved.

Det tænkte Du ej over, hvad andre klarlig saa'
- Du selv var jo det bedste Exempel derpaa :
Jo senere Guds Billed i os er mejslet ud,
des mere umuligt at leve uden Gud !

Nu har Du gennemvandret den vanskelige Dód,
og nu har Du forstaaet, hvad Livet Kamp betód ?
af Dine Mol-Akkorder har vi lært Orgelspil :
Dit dybe Savn har vist os, at Gud maa være til !

Til Danmarks Hóvdinger

Da Fri-Valgret blev opfunden.

Se ud – se Natten funkler

se Natten funkler med Stjernes kud - -

I, som er store – vise, gode, stærke,
hvem Danmarks Fremtidkaar blev lagt i Hænde stille,
fra Vuggen med usynligt Kongesmykke –

o, Folket venter, slumrende i Gryet,
med Hjærnen vildet end i onde, gamle, Drómme
og Angst i Hjærtet efter Rusen fra igaar !

Paa Eder ventes der. Og hele Jorden sukker
og venter; Livet, bójet dybt i Knæ og kuert,
forvredet om et Haab, udódeligt –

Nu vil I komme ? Pladsen alt er ryddet.
I Natten strækkes blinde Arme ud mod Eder,
vi aldrig saa' – Fremtidens Mænd ?!

Hójt er Jert Hóvdingkald ! Dog vort ejheller ringe :
Vi er den Grund, hvorpaa et Slot I trygt skal rejse,
og den tór ene nævnes – Tillid, Kærlighed !

[148-149]

Til en Ven

Til den, som viste mig Jordrenteloven.

Hójt saa flyver hviden Ørn
over Landets andre Fugle.
Hójt saa har Dit Venskab
mod Lysets Strómme
lóftet mit Liv.

Stort har Du mig skænket, Ven,
brudt et Hjertes Fængsel !
Øst Du har og rakt mig,
Aandens svage Barn,
af evige Kilder.

Tak være Ham, som gav Dig
bredest Vingefang –
Tak være Ham, som hvalte⁵⁸
til sine Fugles Flugt
Hójsalen blaa !

/ Ved denne Vens Hjælp fik jeg omsider min Frihed d. 8. Jan. 1910.

Lovsang.

Guds Menneske, syng for Din Skaber mod Sky.
Engle synge med !
Hvert Liv, som hans Kærligheds Vinger gav Ly,
til Lovsang har stemt sine Strenges !

Se, Lærken har spredt sine Vinger til Sang,
stiger mod det Blaa !
Se, Natten er svunden og Livsdagen lang
indviet til Arbejd for Herren !

Dem alle, som lider, vi mindes fuldt vel,
Herre staa dem nær !
og hjælp os at rejse hver synkende Sjæl,
at aldrig vor Broder vi glemmer !

men Takken skal tone, saa højstemt den vil,
Takken til vor Gud
for Livet, han evigt gav Arveret til,
for Stóvet blev indblæst hans Aande !

[150-151]

Ser I - ?

En Klodes stigende Grund – hvad er det vel andet
End Symbolet paa Slægtens stigende Livsværdi ?

I.

Ser I Triumftoget bugte sig ilsomt,
bugte sig ilsomt henover Sletten, Musiken i Spidsen ?
Klang af Basuner –
Klang af Trompeter –
Drón af Folkemassernes Kaplób !

Forrest paa brede Vogne af Bófler trukne :
Lig af de store, gamle Profeter.
Og i Montrer af Glas : de gulforsirede

Bind af de Værker, de fordum har skrevet,
fremt dekoreret, til Sandhedens Pris,
med de Pjalter, hvori de har levet –
Vejen er given !

Trompeterne kalde !
Menneskeslægtens vældige Bølge,
Menneskeandens mægtige Falanx⁵⁹
har kun at følge :
Og Sejrsbasunerne gjalde !

Konger i Purpur, i Guldkareter,
hvide Sekshestespand.
Konger i Sterling og Loudorer,
unge, glade Kvinder,
jublende Bórn.
Og Konger af Guds Naade :
Hójt til Hest, med stærke Hjærner,
klare Øjne, spejdende i Kikkert
udefter - - fremefter - -

[152-153] Mere bag dem syder og bruser og bólger
det studium i Oprór skummende,
studium i brede Dónninger rullende,
aldrig hvilende,
aldrig stilnede
Menneskehav.
Og der hæver sig et Raab, et tusindtunget,
det slaar imod Vognenes Sider.
hænger sig fast ved Hjulegerne
og truer med at standse Toget :
Paner ! Paner !
ogsaa vi vil Kóre !
Frihed og Lighed og Bród !
Ogsaa vi vil se !
- - Men hójere end Paner-kravet
skingrer et tójleslóst Raab : Circenses !
Circenses⁶⁰ -
mit Folk, mit Folk !

Ak, bag hvert Raab fra Folket blev en dunkel Mening skjult,
de kender Sprogets Ordlyd ej saa nóje,
den ene kan ej for den anden Vejen se :
De raabte "Nydelse" – de mente "Lykke" !
Lær Folket fórst, hvad Lykke er,
og da vil Raabet ændres, oversættes !

Nu snubler, nu segner saamangen en Mand,
her falder og nedtrampes Bórn og Kvinder.
Skarevis glider de ud, mer ofte end forhen –

Stundum en Korsbannerfændrik
med Midler og Magt
kom frivillig ned fra de forreste Rækker.
Han lófter paa stærke Skuldre "sit" Folk,
lærer dem Fjærnsyn og Tro og Tillid;
han samler en tætsluttet Skare,
en lille lykkelig Flok,
som kender af Selvsyn Vejen og Maalet
midt i det vildsomme Menneskehav –

Thi her er ingen Orden i Rækkerne.

[154-155] Oplóste Skarer, spredte Stammer,
som flakker uden Maal og Med,
magnetisk dragne kun af Strómmens Hvirvel !
Forunderlige Toner uden Takt,
hvor længst Musikens Sejrsklang forstummed –
Hist suser en Pil, en enkelt :
En strejfende Ródhud, som ikke vandt med !
Her lyder Tam-Tam'en til vilde Mænds vildene Dans over Sletten –
Sjakalen lusker vejrende i Togets Blodspor - -

II.

Men hvorfor dette Hastværk ?
Hvortil denne rasende Kamp ?

Jeg saa dem ! de tvende
gudbaarne Genier,
som skride foran Toget :
de drager, de tvinger – og de har Ret ?
Fra Jord til Himmel naaer de,
og Skyers lette klædebon ombólge deres Knæ –
Vi har set deres Omrids ? :

Tvende Drifter Menneskene drage.
Slægtens Herre som det mindste Kryb,
drage Livet frem af Jordens Dyb :
Sult og Elskov kaldtes de i gamle Dage.

Dog lad os betragte dem og sande,
Udtryk ændred de, mens Tiden gik :
Begge ejer Fjærnsyn i sit Blik.
Begge bærer Aandens Indskrift paa sin Pande.

Sult sig maa til Sandhedshigen bóje,
Konkurrencen byder det med Kraft :
Den maa segne, som har ikke haft

nok for Tingens Væsen Sind og Øje.

Og af Eros' blinkende Charybder⁶¹
Amor sanctus sprang nødvendigt ud :
Kærlighed til Slægten - Livet – Gud !
Aabned for os Sjælens underfulde Dybder.

[156-157]

Kærlighed og Sandhed – Genier lige –
hellig Videnskab og Hjærtets Trang,
lysende paa deres Sejrsgang,
styre Slægten mod Fuldkommenhedens Rige.

Det er dem – det er dem !
Det var deres mægtige Fodspor Profeterne fandt ?

Herligt, forjættende rigt ligger Landet forude,
forude bag Horisontens Rand, hvorhen
aldrig vort Øje skal naa:
men derhen ville vi, derhen ville vi bære de ufødte Slægter !
steg ikke Grunden for hvert et Skridt, som hidtil vi traadte ?
den stiger, den stiger i Universet hver Stund af Evigheden der gaar,
den stiger hver Stund, hvor Livet sejren^{xx} følger
de Gudbaarne Genier !

III.

Slægten – ja. Ak, men Individet ?

Tilbage ved Vejkanten sidder en Mand,
han er benløs – kórt over af Trosset⁶²;
slæbt med et Stykke, skubbet, forrevet
og traadt, og nu endelig glemt.
Han er endnu ung, fra de forreste Rækker,
og Blikket er skarpt. Endnu han spejder mod Horisonten,
endnu han ójner de flyvende Faner
mod den klare, citrongule Aftenhimmel,
endnu fóler han Jorden gungre
som Ekko af tusinde Menneskeviljer –
endnu hans Øre fornemmer
trompeternes fristende Klang - - - !

Hver Nerve dirrer af Energi.
De brydes mod Sjælens ensomme Klippekest,
de mægtige Bólger af Menneskeaaanden,
Livet, som nys skred henover Sletten
hen over ham selv.

[158-159]

Resignere - ? umuligt !

Han sænker Blikket, ser paa det hóje Græs, der voxer
foran hans Benstumper - - -

Hver en Fiber i hans Spil er Savn og Kval og Smerte.
Sóvnlós, ene, træt til Dóden,
siddet stum han under Nattens Stjærner.

Reinkarnation .

Men Guds Aand, som ruged over den nyfódte Jord,
fórste Gang da Lyset gennem Damp og Taager foer,
intensivest dvæler her paa Valen
hos de faldne i den tavse, smertefyldte Nat.
Bæver med i hvert et bristet Hjærte,
slutter ómt om hvert et bristet Haab.
Selv Han er i Dóden ! vor Befrier
- har vi aldrig fór Hans Aasyn kendt –
bærer selv os gennem Mórkets Porte
ad de snævre, lónlig brudte Stier
mod vort Maal – bag Horisontens Rand :
Mod de samme stærke, lyse Geniers
gyldne, fjærne Fædreland !

[160-161]

Indholdsfortegnelse.

Min Smertes Són –

Dagbogsblade.

	Side:
<u>Ungdom.</u>	
Sandhed sógte jeg fordum _____	7.
Louisiana 1878 _____	7.
Louisiana Mai 1880 _____	13.
Kunde jeg i Lethes stille Strómme _____	14.
Ateisme _____	15.
August 1889 _____	16.
December 1889 _____	17.
Tanker i Dódskamp _____	18.
Ensom i de tavse Skove _____	18.
Terror vacui _____	19.
Over Folgefonna ⁶³ 1894 _____	22.
Erkendelse _____	25.
En Tone der lód _____	26.
<u>Gennembrud.</u>	
Gennem det evige Nulpunkt _____	28.
IDEALET ER :	
Sóge Sandhed _____	38.
Har du vandret mellem _____	39.
Logik ? _____	40.
Dengang vi lærte de tidligste Lexer _____	41.
Lys over Landet, det er det vi vil _____	42.
Dit Legeme det lever _____	45.

[162-163]

Ulvetid og Sværdtid _____	47.
Er Rummet vel tomt ? _____	51.
Stella Nova, naar Du atter funkler _____	52.
For hvert et Kærtegn _____	54.
Gaar du i lyse Egne _____	54.
Vi sige maa paa Jorden _____	56.
Politiet skrider ind – Oktober 1901 _____	57.
<u>Dagbogsblade fra en Sindssygeanstalt I.</u>	
Hvad er dog det for Rabalder _____	59.
Vae victis _____	59.
Jeg ved to Ord deroppe, de har saa _____	61.
Tre og tyve I hver sin Vraa _____	62.
Diagnose _____	63.
Gassen vifter, og den evigt aabne Dór _____	64.
Sovemidler ! _____	66.
Et lille Pigebarn ligger etsteds _____	67.
Et Opsyn nys kom listende _____	69.
Romance _____	70.
Hvordan slap jeg derfra og ud _____	75.
Scener fra Rekonvalescentafdelingen _____	76.
Der er dog et Middel, af Hvermand kendt _____	78.
Et Gensyn – paa Anstalten _____	79.
Louisiana, Louisiana _____	80.
<u>Dagbogsblade fra en Sindssygeanstalt II.</u>	
Det er, som havde jeg lóftet en Flig _____	82.
Fortabt, forspildt _____	83.
Jubilæumskantate _____	84.
I kalder dem Sindssygehospitaler _____	87.
Lægen er altid umaadelig villig _____	87.
Lidt Livsmød vilde de mig gærne skaffe _____	88.
Min gamle Tante var fornem _____	88.
Om Morgenen lukker _____	89.
Styrk Min Bón _____	89.
Dig længes jeg efter _____	90.
Skriget standsed i min Strube _____	91.
Jeg kommer saa langt fra dem alle _____	92.
Farvel min lille Stue _____	94.
Tælle, tælle Tusind _____	94.
Se Luftens Dótre svæve hid og did _____	96.
Nu synker jeg i Dybet _____	97.
Og sidder Du hójt – 2.II.1903 _____	98.
Vender jeg bævende Blikket tilbage _____	98.
Gud deroppe, Fader _____	99.
Jeg sógte, jeg fandt _____	102.
[164-165]	
Kommer du, Dód _____	Side : 103.
Derude _____	105.
Dryp, dryp _____	107.
Lille Sóster _____	108.

En Evighed ligger derude _____	109.
Du sógte mine Øjne _____	109.
Spil Dine Vinger _____	111.
<u>Balance.</u>	
I Stormasten sidder _____	112.
Jeg ónskede tidt som Lille _____	113.
Kunde Lykken góre mit Hjærte let _____	113.
Husker Du, Louise _____	114.
Uforstand har slaget _____	115.
Spredte Tanker _____	116.
Til Baronesse M.A. Rosenkrantz _____	122.
Du staar mig nærmest, som er _____	123.
Nattergalens Sang _____	125.
Kender Du _____	127.
En Parallel _____	131.
Makedonien, Sept. 1903 _____	135.
Ned med Vaabnene _____	137.
Vi bygger et Slot, vi rydder en Grund _____	141.
Flugten til Ægypten _____	142.
Nej – aldrig "randt der Harm" _____	145.
	Side :
Til J.P. Jacobsen _____	146.
Til Danmarks Hóvdinger _____	147.
Til en Ven – som viste mig Jordrenteloven _____	148.
Guds Menneske, syng _____	149.
Ser I Triumftoget _____	150.

[166-167]

 Prosaiske Kommentarer.

Efterskrift til side 74.

Dersom denne Beretning nogensinde skulde komme Overlæge Hallager for Øje, vil han rimeligvis benægte den; det har han fór gjort. "Har aldrig "sondemadet" Dem med narkotiske Midler!" Skildringen har imidlertid sin Rigtighed indtil alle Enkeltheder – kun at "Eneværelset" rigtignok var af en særegen Beskaffenhed som saadant - *)

 *) Eneværelsets (aabne) Dór fórte ud til en Afdeling af Gangen, som brugtes til Badeværelse. De to Dage af Ugen gik med at bade de 24 Patienter i et Kar, der stod lige udfor min Dór. Naar der blev "Frókenen" for varmt og beklumret lukkede hun min Dór op paa vid Gab, saa at jeg kunde se de splitternøgne Damer. En Dag stod der en saadan i Dóren og vilde rædselsslagen flygte ind til mig. – Hver Spand Vand blev hentet i Kókkenet, som var lige ved Siden af min Stue – og derpaa pjasket i Karret. – Den tredie Dag af Ugen blev alle Patienterne vejlet paa en Vægt i samme lille Rum. Alt under henholdsvis Skænd og Klagen.

[168-169]

Saa hvis Kloralen ikke findes opfórt i Journalen, maa det være en beklagelig Forglemmelse af Reservelæge Holm. Ogsaa den paafólgende Aften fik jeg, paa samme Maade, samme Dosis Kloral i mig. Foróvrigt foretages ogsaa henad Juletid s. Aar fólgende overfor Undertegnede.

Hallager begreb omsider, at jeg ikke kunde sove "til Trods for" hans "varme" Indpakninger. Saa ordinerede han en rigelig Dosis Amylinhydrat – som absolut er en narkotisk Gift. Jeg husker ikke mere, om det var 2 eller 3 Gram – 3 Gram er Maximaldosis, som (ialfald i Norge) ikke maa overskrides. Sygeplejersken fik af Overlægen Ordre til at tvinge mig til at nyde Giften. Hun holdt mig i aldrig hvilende Rædsel ved at komme rendende med det paa alle Tider af Dagen og søge at "overtale" mig ved Trusler, navnlig ved at true mig med Tvangsmadningsapparatet. "Hvis De ikke tager det godvillig, saa veed De, Reservelægen kommer og stikker en Pind i Halsen paa Dem !" sagde hun haanligt. Hun fólte sig ójensynlig meget smigret en Dag, Overlægen inde hos mig gav hende den Kompliment, at hun havde nok bedre end han selv det rette Greb paa at tvinge Patienterne. Saa hun var ladet med Opfindsomhed. Det var ikke just Beroligende ! Nogle Trusler udfórte hun paa Stedet. Hun fratog mig bl. a. de af Overlægen ordinerede Skærme, fordi min Hjerne ikke kunde taale Lyset. Jeg tog imidlertid ikke Hr. Hallagers forbandede Gift. Saa kom han omsider igen – og erfarede forbavset min "Trods". Det var nok aldrig hændt fór, sagde Fróken Dang-Pert. Han betænkte sig lidt – opgav saa Tvangsapparatet. Men istedetfor Amylén ordinerede han saa : Bromkalium. Disse Præparater regnes nemlig ikke for de "narkotiske" Gifte; men deres demoraliserende Virkninger er vel kendt. Det var ogsaa Bromkalium jeg begyndte med i 1896 – det fórste Skridt.

Saa gentages den samme Krig med Frk. Dang-Pert i de fólgende Dage. Jeg rórtede det selvfølgelig ikke, hvor frygteligt jeg ogsaa led. – Jeg husker,

[170-171]

dengang Hallager stod der igen ved Fodenden af min Seng og betragtede mig eftertænksomt. Hans Ord blev disse gyldne og uimodsigelige : "Jeg kan ikke forsvare, at Frk Brun har det, som hun har det – " (Selvfólgelig, Hr. Overlæge. Derfor skulde De ójeblikkelig sende mig hjem ! Jeg har ikke bedt Dem om "Hjælp" ! Mit eget Hus staar tomt og er stille !). – og saa fortsatte han med sin logiske Slutning : "Frk Brun skal have sin Medicin". Ordet var saa understreget, at jeg vidste, det betód Kvælning. Jeg saa paa ham og svarede: "Altsaa Bromkalium paa Tvangsmaskine – for at berolige Patienten ? "

Aften efter Aften kom saa de unge Læger og morede sig med at haandtere Tvangsapparatet. Holdt paa mine Arme og gav mig deres 3 Gram Bromkalium paa een Gang. Jeg, der er saa fólsom, at jeg reagerer betydeligt paa blot en Teskefuld Portvin i et halvt Glas Vand ! Jeg har takket være Lægerne faaet en hel Del Gift i mig i mit Liv, men dog aldrig fór her mere end 1 Gram Bromkalium ad Gangen. Men den Ódelæggelse skulde altsaa nu blive ved – hvorlænge mon ?

Jeg sagde en Aften til Overopsynsdamen, Frk. K. : "Vil De, for Sandhedens Skyld, for Retfærdighedens Skyld – skrive et Brev hjem for mig ?" Hun havde ofte været saa venlig imod mig – men hun svarede mig meget koldt : Det kan jeg ikke.

Tre Aftner i Træk kvalte de mig nu igen – blot for Bromkalium. Og den ene Aften begik de den Raahed at góre det, mens jeg laa "varmt indpakket" – snæret ind som en Mumie – og under Dódskampen ikke kunde gribe for mig med en Haand . . .

Hvem skal vel forstaa mine Ord, som ikke veed, hvad det er at have sit Hjærtes Nerver knust !

Saa próvede jeg at akkordere med Hallager om min Sjæl. Jeg foreslog at ville tage - - to Gram ialt hver Aften med en Times Mellemlid ? Saa skulde jeg tage det "frivilligt", en kort Tid ? Ja – det gik han ind paa. Krig er jo Krig, det kommer blot an paa, hvem der har

[172-173]

den stærkeste Position. Jeg turde ikke sige eet Gram! Saa havde han maaske haanlig vendt mig Ryggen.

Jeg kender nok Hospitalstrafikken. De afstregede Medicinglas er iforvejen meget for store. Jeg har tidligere undersøgt dem paa Kliniker, hvor jeg havde et nójagtigt Maaleglas til Sammenligning. De tre Streger skal betegne henholdsvis 5, 10 og 15 Gram Vand (∴ Oplósning altsaa). De saakaldte 15 Gram, ogsaa kaldet en Spiseske, indeholder meget mere end det ene Gram Gift, de skal – naar

man passer Stregen nójagtigt. Det er den ene Fejlkilde. Den anden er, at Sygeplejersken altid paa egen Haand er "god imod" Patienten og holder rigeligt over Stregen – ialfald naar det gælder Sovemidler ! Og Glasset er bredest foroven ! De lærer det jo af deres Herrer. Lægerne er jo saa urimelig gode med at ordinere "Pulver" (Antifebrin o.lg.), saasnart Folk har en Smule Hovedpine og ikke gider lystre dens Forlangende, nemlig at gaa i Seng og hvile tilstrækkelig længe. Som om Vorherre ikke har givet os Symptomerne dertil: til at vi skal forstaa dem og lystre ! Men Fristelse og Synd-imod-Een-selv er bleven Lands Skik og Brug – gennem "Ordination" ! Det undrer da heller ikke, naar Bladene bringer den Statistik fra Amerika, at 10 p.Ct. af Amerikas Læger er forfaldne til Opium ? Det er denne enkelte Stand, som har faaet Magt til at frikende eller dómme : til Værnepligt, til Livsforsikring, til Galeanstalt, til Helvede derhos. Og nu skal de nok snart have Magt til ogsaa at dómme til Coelibat. Det kommer kun an paa Lægeattesten ! Jeg spørger blot: Er en Mand, der er udrustet med medicinsk Embedsexamen, dermed bleven til et over alle Fejltrin hævet Individ, saa at han har Ret til at paatage sig Ansvar for andre Medborgere ? . . . Jeg tog selvfølgelig ikke hele hendes Dosis. Hun hældte den egenhændig i mig hver Aften, men kunde ikke se, hvordan jeg skaffede mig af med omtrent Halvdelen igen. Og det skal heller ikke siges – det oplyser kun vore Fjender, som saa tager yderligere Forholdsregler. Deres er jo Professionen:

[174-175]

Vi syge kommer jo ind mer eller mindre som Debutanter midt i al deres Rutine – hvad der gór deres Overmagt ubrydelig for os. – Helt turde jeg dog ikke unddrage mig den. Derved havde jeg i for høj Grad forfalsket Diagnosen til min egen Ugunst: Hvis der slet ingen Virkning kunde konstateres, vidle det maaske være Tegn paa, at Frk. Brun var ualmindelig robust og maatte have stærkere Midler!

Jeg havde hin Dag "lovet" at tage det en kort Tid. Der gik Maaneder – jeg turde ikke begynde Krig igen med Overlægen. Jeg blev kort efter Nytaar flyttet fra den saakaldte Sygeafdeling (Tvangsafdelingen, L, hvor enhver ny Patient sagdes at blive indlagt) over i to Stuer paa Afdeling A, i hvilke der var saa stille, at de blev min – forholdsvis – Redning. Og, da jeg omsider vovede at bede om Fritagelse for Bromkalium og med Vanskelighed opnaaede det, varede det ikke længe fór Overlægen "ónskede", jeg skulde begynde igen dermed ! og han bebrejdede mig haardt, at jeg havde "modsat mig alle hans Midler". Som nu jeg ikke havde været Próveklud for Lægerne systematisk og i Aarevis, fór man smed mig ind hos ham!

Jeg vidste ham en Dag noget, der stod i Avisen, en Udtalelse om Alkohol o. dsl. af Michael Larsen. "Det bród han sig ikke om". "Men det kan dog altsaa siges af en Læge ?" insisterede jeg. Jeg troede jo, her var Tale om Videnskab. Jeg saa paa Hallager, at det trak op til et stort og straalende Smil – og jeg saae ham ind i Øjnene og lo højt og opmuntrende, fordi jeg kunde se paa ham, hvad han nu var ifærd med at sige, hvis han vilde være ærlig, og det lód meget morsomt, da han ogsaa virkelig sagde: "Jeg forsikrer Dem – der er ikke den Ting, som ikke kan siges af en Læge !" Ord, der skar igennem hele den "videnskabelige" Humbug. Ord, der indrómmede, at "Jeg" i et Lægepalads*) kun er et Legetój - -

*) Jeg ser, at de nu klager af Mangel paa Plads, de vil have Regeringen til at bevilge et sjette – de 5 [hun fortsætter denne note nederst side 176]

[176-177]

I de halvtredie Aar, jeg var indespærret paa S.v.A. var det min store, daglige Rædsel, for hvilken ethvert andet Hensyn og enhver anden Tanke maatte vige: at et Vink af denne Mand kunde bringe mig tilbage til Tvangsafdelingen og voldfóre mig sjæleligt gennem disse mig saa vel kendte Midler.

Gennem denne Bromkaliumkur og saa fordi der virkelig var fuldstændig Nattestilhed i de to ensomme Stuer, jeg nu beboede, - naaede han saa virkelig at faa mig paa Benene en Tidlang. Det er den vel kendte Metode: Naar först Sædvanen er, at Pt.

[note fortsat fra side 175] Kæmpeanstalter, vi har, er ikke nok. For de stakkels Sindssyge naturligvis. Og saa skal Staklerne nódvendigvis ogsaa hjælpes ved, at – Personalet faar hójere Gage ! – Samtidig erfarer jeg fra særdeles paalidelig Kilde, at 2den Reservelæge paa Jydske Asyl, Hr. Thalbitzer⁶⁴, har faaet sig en Suite af Værelser til sit private Brug. Han beslaglægger nu en hel Gang; til stor Gene for ”Personalet”. Hvor mon saa de 24 Patienter er lagt hen, hvoraf kun een kunde faa et saakaldet Eneværelse ? Mon Thalbitzer lider af kronisk og total Sóvnlóshed - ?

er oppe, saa er det forbudt at gaa i Seng igen – blot at blive en Dag i sin Seng – uden ”Ordination”. Og det var jo det eneste Maal de havde med mig; at faa mig til at lade, som om jeg ikke var syg. ”Naa, Frk. Brun ! Nu skal De snart ud at slaas med Sneboldte !” grinede Reservelægen til mig en Dag, han var i godt Humór over Snevejret.

Paa Grund af relativ Hvile om Natten, hidfórt som den kortvarige Virkning af Bromkalium, fordi jeg i saa mange Aar hjemme, da jeg var fri for Lægebehandling, havde holdt mig ren for de Midler, var jeg altsaa ud paa Foraaret kommen op af Sengen nogle Timer daglig, dog ikke uden store Lidelser af Overanstængelsen derved. Nu var det altsaa min – private og hemmelige – Opgave at vænne mig af med Bromkalium igen – skóndt jeg nu skulde være oven Sengen ! Jeg gjorde det, trods alle Pinsler og trods det, at jeg var demoraliseret af Bromkalium’en ! Var jeg bleven længere ved, saa vilde det Punktsnart være kommen, hvor kun de ægte og sværeste narkotiske Gifte kunde hjælpe – ogsaa for en ganske kort Stund. Saafremt saadanne

[178-179]

da kan andet end – stimulere mig, hvad jeg meget betvivler, saa ódelagt jeg er. Men, hvad dette Stadium indeholder af Kval - - det kunde jeg unde Lægerne at ane ! Ja, - jeg tilstaar, at saapas ”ond” har de gjort mig, at jeg kunde ónske dem det, thi mindre vil vel ikke bringe dem til at forstaa. Men det er Helvede og Uendelighed paa samme Gang – Livet er evigt, Tanken kan hverken fatte Sóvn eller Dód ! De vilde faa Lejlighed til at takke Frk. Brun, fordi hun opdagede, at een Ting, nemlig den aller dybeste Resignation og Isolatison alligevel tilsidst kunde hjælpe – lidt - -

Saa blev jeg flyttet bort fra de gode Stuer den 15de December 1902.

Min nye Stue var Hospitalets næstbedste – men hver Time paa Natten vandrede Nattevagten forbi udenfor Dóren og jog Kniven igennem mit Hjærte igen med sin Stój. Jeg var ikke i Tvivl om det hin 13de December, da man sagde mig, jeg skulde flyttes – at nu var jeg dómt. Det lille Digt Side 94 blev til, mens jeg sad paa Sengekanten derinde. Siden har jeg ikke mere kunnet staa paa mine Ben.

Gud var mig naadig, og endelig den 2den Februar efter rædselsfulde 7 Ugers forlób, i hvilke jeg havde maattet holde mig oppe – fik jeg ”40 Graders” Feber af Overanstængelse af samme Aarsag. Det kunde Lægerne jo maale paa et af deres vidunderlige Termometre, og saa kunde de ikke forbyde mig at gaa til Sengs. Siden den Dag har jeg ligget til Sengs og aldrig mere kunnet være oppe – for at tale om ydre Ting. Thi hvad mit Hjærte, min Hjárne og hele mit Legeme lider (af aldrig hvilende Stivkrampe – kunde jeg mest betegnende kalde det) ved hvert Aandedrag – det kan ingen Pen forklare. Den Nat tiggede jeg nu Dóden, hvad jeg ofte i mit Liv har gjort, men den Nat tiggede jeg ogsaa om Tilintetgórelsen – om at forskaanes for flere Livsmuligheder - ! – Det blotte Sengeleje bragte for óvrig paa et Dógn Temperaturen 2 Grader ned – hvoraf muligvis Overlægen har skónned, at jeg havde Ret i min Klage over Overanstængelsen. Eller maaske han

nu ikke mere gad fóre den Krig med denne "stædige" Patient; der dog ikke fejle andet end Karakterlósshed !

Endnu 5 Fjeringaar varede det, inden jeg ved mine Venners Hjælp kom bort derfra – for at komme paa

[180-181]

en anden Anstalt. (Thi mit eget Hjem vilde Overlæge Hallager, der syntes at have uindskrænket Bestemmelsesret over min Person, ikke tillade mig at faa). Min Tilstand i den Tid var ofte saadan, at jeg har ladet Maden gaa ud næsten urórt, fordi jeg, skóndt sulten, ikke havde Kræfter til at lófte Skeen. Men hvad var Sulten imod den Angst, at det skulde blive opdaget. Jeg vidste jo, at den Dag, jeg ikke mere kunde lófte Skeen til noget Maaltid, vilde jeg blive lagt tilbage paa Tvangsafdelingen igen ! Og risikere – ikke Dóden – men Sovemidler.

Jeg fik det ikke bedre paa den private Anstalt – Philadelphia ved Soró. Overlægen, A. Sell⁶⁵, havde ójensynlig ikke noget Ójeblik tænkt sig at holde de faste Aftaler, som var truffet, fór jeg kom der. Denne Barmhjærtighedens Apostel og Kristi Efterfólger var fuldtud klar over, at jeg var i hans Vold – han var jo den eneste, jeg fik Lov at flygte til fra Tvangsanstalten. Hos ham laa jeg i fulde ti Maaneder i et af Koloniens Huse med det smukke Navn "Fredhjem"⁶⁶:

Jeg laa paa 2den Sal. Der var saa lydt, at vi kunde hóre, naar der postedes Vand af Posten i Kælderen. Udenfor min Dór var en Elevator i Brug. Naar man gik paa Gulvet nedenunder i Dagligstuen, rystede min Seng – altsaa hele Dagen. Husets Ydermure var bygget af 2 Gange ½ Sten. ("Hvad der skal til, skal til – men saa kunde de heller ikke bære en Etage mere !" sagde Hr. Sell.) Der var mange * Patienter i det Hus. Epileptikere, som Skreg. Den ene af disse Damer spillede Klaver nedenunder i 4-5 à 6 Timer daglig. Hr. Sell var rórende glad derover; han troede, det var Tegn paa bedre "Humór" hos Vedkommende. Det tror Lægerne altid – efter min ikke helt korte Erfaring – saasnaert man bare leverer lidt Slag i Frikadellen, om det saa er af pure Fortvivelse. Lægerne synes ikke at have nogen Anelse om denne af dem selv fremtvungne, opmuntrede, Kynisme, Perversitet, midt i Helvedet ! Hun

* Aftalen var, at jeg, for god Betaling, skulde bo ganske alene med en Sygeplejerske i et bestemt lille Hus paa Koloniens Grund. Jeg laa der til at begynde med – men selvferde⁶⁷ i et Aarstid.

[182-183]

spillede saa vildt, at Klaveret tilsidst gik i Stykker. Saa kom hendes Moder i Besóg og gjorde Ende paa det, for hun lukkede Klaveret af og tog Nóglen i Lommen. Ikke for Datterens Skyld – endmindre for de andre Patienters, der i Maaneder havde maattet hóre paa Koncerten daglig; men for Klaverets Skyld ! Jeg fik det nójagtigt at vide af min elskværdige og prægtige lille Plejerske. Overlægen havde derimod intet foretaget i Sagen.

Louisiana stod tomt. Jeg bönfaldt om at komme hjem den Vinter – for sidste Gang. (Jeg vilde jo have det solgt og saa bygge mig et lille Hus efter egen Tegning, et Fredeligt Sted.) det blev mig nægtet af min Formynder. Jeg vidste, at jeg aldrig vilde kunne forvinde denne sidste Vinters Lidelser – det er heller aldrig sket.

Der var imidlertid ingen Censur og ingen "Statstvang". Jeg kunde her skriftlig samarbejde med mine Venner og faa deres Raad og Hjælp til at faa etableret mit eget lille Hjem. Og da her ingen Overlæge var med Myndighed til at forbyde det, saa kunde den mig af Politiet beskikkede "Væрге" nok paatage sig det Ansvar – overfor Staten ? At der skulde existere noget Ansvar overfor mig har jeg nemlig aldrig hórt eller mærket noget til. Mine Ytringer om, hvordan jeg har har det, bród ingen sig om (af de Magthavende; jeg taler naturligvis ikke om mine Venner); Overlægen sendte sine Bulletiner til Familien – og jeg modtog deres Gratulationer som Svar.

* * *

Den 15. Mai 1906 fik jeg mit eget lille, lykkelige Hjem. En god Veninde styrer mit Hus. Gennem Blade og Foreninger fandt jeg en ædel Mand *), som strax forstod min Situation og paa min inderlige Bón lovede at være min Ven og Støtte. Mine Venner hidtil var jo kun Kvinder og derfor magtesløse. En Kvinde kan, i disse Herrens Aar, bl. a. ikke være Formynder for en anden. Den 17. Februar 1908 lykkedes det mig efter store Anstrengelser at faa denne Mand beskikket til min Værge – min Frihed vilde man ikke give mig. Efterhaanden bleven en noget friere

*) Det var Henry George ⁶⁸Foreningens udmærkede Førstemand, Godsforvalter Berthelsen ⁶⁹fra Hóng.

[184-185]

i mine Handlinger * her i mit Hjem, hvor jeg kun saae Venner omkring mig, fandt jeg nu en Læge, der blev min gode Ven og tiltrods for mine legemlige Lidelser og store Svaghed, som ingen Læger nu i Tiden synes at forstaa Grunden til, vovede at bryde Traditionen og de slemme Kollegiale Hensyn, - og omsider gav mig en ganske og aldeles utvetydig Attest for at være uden "Sindssyge"; dette mystiske Begreb, der har bragt saa mangen i uforskyldt Ulykke. En del andre Attester – mindre kan nemlig ikke gøre det, naar man først er erklæret gal og umyndig – fra Venner, der kendte mig, kunde jeg samtidig indlevere til Birket; og paa Grundlag af disse Erklæringer fik jeg da min Frihed den 8de Januar 1910.

Om end ikke andet er vundet gennem disse 9 Aars

* I Decemb. 1906 lykkedes det mig endelig at faa Rede paa, hvad jeg egentlig var anklaget for. Igennem min Husbestyrers Fader, en ældre Herredsfoged, fik jeg efter nogle Formaliteter, som aldrig kunde været klaret paa en Statsanstalt uden Overlægens direkte gode Vilje, udleveret en Udskrift af Skifteprotokollen, hvori min Dom den 12. Okt. 1901 med dens Grundlag; en ganske kort og kategorisk Lægeattest, saalydende:

"Frk Ingeborg Brun, Louisiana pr Humlebæk, lider af cronisk Sindssygdom, saa at hun er ude af Stand til at varetage sine egne Sager. Fredensborg d. 5. Okt. 1901. Henrik D.... prakt. Læge."

Rædsler, saa tör jeg nu have opnaaet, hvad jeg mit hele Liv har været nödt til at ónske i den smerteligste Angst : at unddrage mig Samkvem med min nærmeste Familie. Jeg ved, og det er mig ikke ganske ligegyldigt, at min Moder engang vil dó uden at have forstaaet mig det allermindste, eller hvordan jeg bar det Liv, hun fødte mig til, ansvarslós : Thi hvad en Moder skylder sit Barn, evnede hun jo ikke at give mig, Stakkel hun var. At jeg - - med svagt Helbred skulde födes blandt de Mennesker i et saa brutalt Hjem - - - det tror jeg, kun kan have været en Reinkarnationens Straf – eller Próvelse. Men nu har jeg baaret den. Mit Liv paa denne Jord er dómt til Lidelse og intet andet, ogsaa herefter. Mine Evner bandt, hvormed jeg skulde have tjent min Gud. Men afhængighedsforholdet til dem, der voldtog dem, er nu og evig endt. – Hvorledes Barnets Próve blev bestaaet, derom vil Gud i Dóden dómme mig. Tilbage bliver kun det Spórgsmaal : Hvilke Samfundsforhold lever vi under, som giver det ene voxne Menneske en saa ubegrænset Magt over det andet voxne Menneske ?

[186]

Og tilbage bliver endvidere en Tak – Hannah, min sóde, elskede Hannah Borries, til Dig har jeg endelig nu naaet at skrive denne Beretning, saa godt jeg kunde – min Tak til alle de barmhjærtige Venner, som, uden Skyldighed, gav af deres Godhed og Kærlighed - - i mine Lidelsers bundløse Dyb.

Villa Skovly nr Gudme
den 19. Aug. 1910.
Emmy Ingeborg Bruns.

Stikordsregister

A. Sell, 69
A.C. Larsen, 51
Amerikapokalen, 53
Amylinhydrat, 26, 66
Antifebrin, 26, 67
Armenien, 51
Ben Oni, 3
Berthelsen, 70
Björnson, 10
Bromkalium, 66, 67
Charybder, 62
Circenses, 60
Damascenervåben, 54
Darwin, 14
Eneværelset, 65
Evfrat, 48
Falanx, 60
Flugten til Ægypten, 56
Folgefonna, 63
Fostbroderlag, 55
Fredhjem, 69
Hallager, 48, 65, 66, 69
Hannah Borries, 3, 70
Hejmskringla, 55
Henry George, 70
Holm, 65
J.P. Jacobsen, 57
Jesaja, 51
Jordrenteloven, 12
Karlsen, 4
Kloral, 25, 26, 65
Kristelig Dagblad, 53
Krupp, 53
Kurden, 51
L. Olivier Merson, 56
Larsen, Michael, 67
Loudorer, 60
Makedonien, 52
Morfin, 26
Morgenavisen, 32
N.P.Nielsen, Tystofte, 21
Newton, 15
Nihilist, 54
Opium, 26
Rosenkrants, 47
Sassun, 51
Stella Nova, 18, 56
Sulfonal, 26
Teosofi, 12
Terror Vacui, 8
Thalbitzer, 68
Trional, 26
Trosset, 62
Tvangsafdelingen, 67
Tyge Brahe, 18
Ulvtid og Sværdtid, 16
Viborg, 54
Vindobona, 54

Noter

For at spare læseren for selv at lede efter uddybende forklaringer har jeg indsat en række noter knyttet til ord i teksten, som vækkede min nysgerrighed. Dertil kommer nogle resultater af min egen forskning i Emmy Ingeborg Bruns levned.

¹ **Hannah Borries :**

Bogen er dedikeret til Hannah Borries, som blev født 20-1-1870 i Helsingør som datter af købmand Heinrich Phillipp Borries og Hansine Marie Frederikke f. Neergaard.

Hun blev gift 2/1895 med skovrider Ludolph Adam Frederik Cæsius West ii Humlebæk Kirke.

De fik i hvert fald fem børn:

1. Ludolph Heinrich West, født 21-7-1897 i Lübeken, Schlesien.
2. Marie Louise West, født 25-5-1900 Seitenberge Schlesvig.
3. Johanna West, født 6-4-1902.
4. Benedikte West, født 1-3-1904, (død tidligt?)
5. Ingeborg West, født: København 31-1-1905. Ved dåben i Sankt Jacobs kirke opgives forældrenes adresse som Wien, Østrig

Den sidste datters fornavn er sikkert ikke helt tilfældigt. På dette tidspunkt har Ingeborg Brun og Hannah sikkert kendt hinanden. Det må være sket ret tidligt, for som det fremgår af børnenes fødselssteder, så er forældrene væk fra Danmark kort tid efter brylluppet i 1895 og i 1901 tvangsindlægges Ingeborg Brun.

Ved folketællingen i 1911 bor Hannah som fraskilt med alle børnene på Kastelsvej 21, stuen i København. Det opgives at de alle er kommet fra Wien i 1908.

Det står endnu ikke klart hvordan de to har mødt hinanden, men dedikationen af bogen medfører, at det er før 1910. Der findes nogle breve fra 1913-15, som viser hvordan fungerer som Ingeborgs repræsentant i København.

De kan findes gengivet i dokumentet "Emmy Ingeborg Brun & Astronomien" på internetadressen:

<http://ukp.dk/TNG/histories/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun%20og%20Astronomien.pdf>

² **Ben Oni**

Ben-oni er det navn, som Rachel gav sin anden og sidste søn, lige før hun døde. Drengens navn ændredes til Benjamin af hans far Jacob (Genesis 35:18).

Ben-oni siges at betyde 'Søn af mine sorger', hvilket i denne sammenhæng er den rigtige betydning. Det fremgår af Ingeborg Bruns egen indholdsfortegnelse, hvor overskriften er "Min Smertes Són".

³ **Plejemor :** (senere omtalt som Tante) Det må være enken Sofie Hedvig Rebekka Boge (*1840) fra Horsens, der ved folketællingen 1880 er husbestyrerinde for Ingeborgs far på Louisiana.

⁴ **Lethe :** I den græske mytologi var Lethe en af de fem floder i Hades. Lethe flød gennem underverdenen, hvor alle, der drak af den, oplevede komplet glemsomhed.

⁵ **Eidsburgarn :** Det højeste punkt i den dybe og vilde norske dal Vetti (Utladalen) kaldes for Smoget (1409 moh). Eidsburgarn er formentlig det i dag private overnatningssted Eidsbugarden, som ligger 1065 moh. [WGS84: 61° 22' 32.2" N, 8° 17' 57.5" E].

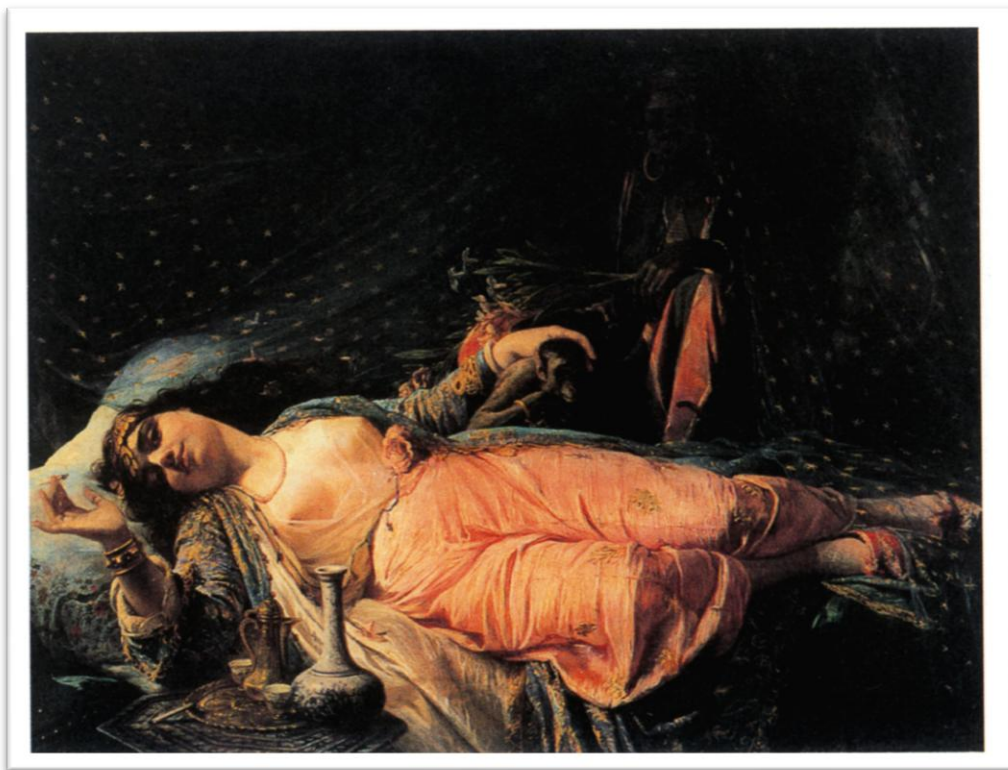
⁶ **Terror Vacui :**

Et spil på det latinske udtryk Horror vacui, "frygt for det tomme rum"? Indenfor billedkunsten repræsenteres det tomme af hvide områder. Her bruger hun måske varianten Terror vacui for at understrege hvor hvidt, der er.

⁷ **Store Skagastølstind** er den tredje højeste bjergtop i Norge (2405 moh). [WGS84: 61°27'41"N, 7°52'17"Ø]

⁸ **Ur :** På norsk betyder 'ur' en skrånning med sten i landskabet.

- ⁹ **Buarelven:** Buarbræerne (øvre og nedre) er to arme af Folgefonna, som er Norges tredjestørste isbræ. Buarrelven fører smeltevandet fra Buarbræerne gennem Buerdalen til Sandvinvatnet. [60°01'30"N, 6°20'31"Ø].
- ¹⁰ **Ankona/Ancona** er en italiensk by, der ligger ud mod Adriaterhavet [43°37'0 "N, 13 °31'0"Ø].
- ¹¹ Bjørnsons historie blev oprindeligt udgivet i den danske julealmanak "Fra Bakke og Dal". Findes i engelsk udgave på: <http://www.gutenberg.org/files/20291/20291-h/20291-h.htm> .
- ¹² Kilden til dette citat er ikke klar. Det kan dog referere til et maleri af Jean-Léon Gerome "Cæsars Mord", hvor Cæsar ligger på gulvet med sin kappe trukket over hovedet. Herman Bang omtaler dette maleri i "Vekslende Themaer" med ordene: "Se, hvor Senatorerne flygte, skrækslagne, rædselsgrebne ud gennem Søjlehallen. En enkelt Senator, en værdig Skaldepande er falden i Søvn i sin Stol – hvor man er lykkelig, naar man sover saa dybt, at selv en Cæsar's Mord ikke kan vække En! De flygtende vende sig halvt, som for at forvise sig om, at den mægtige virkelig er død, som for at faa Sikkerhed for, at dette blodige Lig ved Foden af Pompejus' Billedstøtte virkelig er Cæsar, ham der lænkede Seiren og roste sig høilydt af at være en Slægtning af Venus fra Kypern".
- Cæsars Mord kan ses på: http://da.wikipedia.org/wiki/Fil:Gerome_Death_of_Caesar.jpg .
- Herman Bangs beskrivelse findes på: <http://books.google.dk/> .
- ¹³ **Hanum :**
Her kommer igen navnet, som også indgår i bogens titel: "Blade af Emmy Hanums Dagbog". Det må naturligvis henvise til hende selv, hvilket også de efterfølgende ord passer med : "... laa i to Aar i Mørke i Ensomhed. Kunde næppe røre Haand eller Fod af Overanstængelse, kunde ikke tale eller taale Lyset, fordi hvert Indtryk faldt paa hendes Hjerne som en Møllesten. Kunde hverken leve eller dø."
Men hvorfor hun vælger at erstatte Brun med Hanum er ikke klarlagt.
Et gæt, som har tilknytning til Danmark, en selvstændig kvinde og som passer tidsmæssigt, kunne være at hun har set Elizabeth Jerichau-Baumanns maleri fra 1875 af "Prinsesse Nazili **Hanum**", Stambul (1875, privateje) og har kunnet identificere sig selv med det. Ordene Mørke, Ensomhed og Overanstængelse passer i hvert fald.

Malerindes egen fortælling om turen til det Osmanniske rige og besøget hos prinsessen kan læses på: <http://books.google.dk/>

- ¹⁴ **Teosofi** : er et spirituelt, religiøst-filosofisk system udviklet fra skrifter forfattet af Helena Petrovna Blavatsky med flere. Hun og en del andre grundlagde Det Teosofiske Samfund i New York i 1875. Tilhængere af teosofi kaldes i dag almindeligvis for teosoffer.
- Teosofien er en esoterisk, spiritualistisk lære, som mener, den giver sine tilhængere dybere indsigt i åndelighedens natur. Teosofien beskæftiger sig bl.a. med en række parapsykologiske fænomener, såsom clairvoyance, telekinese og astrallegemer, og teosofi indgår ofte som ingrediens i new age-lignende trossystemer og andre nyreligiøse strømninger. En vigtig antagelse i teosofien, er at alle religioner er variationer over menneskelige forsøg på at nå frem til samme universelle visdom.
- Teosoffer anser ikke selv teosofien for at være en religiøs tro, men for at være "åndelig videnskab", dvs. en lære, der bygger på direkte spirituel udforskning af tilværelsens åndelige realiteter (kilde: www.wikipedia.org).
- ¹⁵ **Jordrenteloven** : Den almindelig antagne jordrentelov, som John Stuart Mill kalder »socialøkonomiens æselsbro«, betegnes undertiden som »Ricardos jordrentelov«, fordi Ricardo var, om ikke den første, som udtalte den, så dog den første, som særlig henledte opmærksomheden på den. Den lyder således: Jordrenten bestemmes ved det overskud, jorden kan give, udover det, man ved samme indsats kan få ud af den mindst indbringende jord, som er i brug. ... Det kan måske bidrage til en bedre forståelse af jordrenteloven at bringe den i følgende form: ejendomsretten til en naturlig produktionsfaktor giver magt til at tilegne sig så meget af, hvad der ved arbejde og kapital frembringes på den, som det frembragte overstiger den indtægt, samme arbejde og kapital er i stand til at give ved den mindst indbringende beskæftigelse, de overhovedet giver sig af med.
- (kilde: <http://www.grundskyld.dk/3-fremskridt-3.html>).
- ¹⁶ **Tubalkain** : 1. Mosebog (4:20-22), fortæller, at Kains tipoldebarn Lemek fik tre sønner, Jabal, Jubal og **Tubalkain**, der regnes for stamfader til ørkenens vandrende sønner. Tubalkain blev stamfader til alle dem, der smeder kobber og jern.
- Billedhuggeren Vilhelm Bissen har lavet en bronzestatue, der er anbragt ved det, der tidligere var Polyteknisk Lærestanstalt i Sølvgade i København. Deri kunne ses en symbolsk forbindelse mellem Tubalkain-figuren og den teknologiske udvikling.
- ¹⁷ **Ishvara** : Ishvara, (af sanskrit īśvara 'herre'), i hinduismen den højeste guddoms personlige aspekt. Hver hinduistisk retning betragter én bestemt guddom som den højeste, evige hersker over Universet. Ishvara anvendes for det meste om Shiva (kilde: www.denstoredanske.dk).
- Ingeborg har selv tidligere brugt ordet i sin bog "Smaa Notiser til Darwinismens Religion" fra 1911. Her hedder det på side 17: "... hvad Theosoferne kalder en I s h v a r a, c: en guddommelig Enhed, sammensat af menneskelige Enere, der hver for sig har Identitet med Alviljen."
- ¹⁸ **Vøluspá** : Vølvens spådom er det første digt i tekstsamlingen Ældre Edda. Digtet er udformet som en monolog, og er en kosmologisk myte, der fortæller om både verdens skabelse, undergang og genskabelse. Fortælleren er en vølv og tilhøreren er Odin.
- ¹⁹ **Sværdtid og Ulvtid** : Ulvtid : (efter oldn. (Vøluspá) vargøld) tid, hvor ulvene har frit spil; urolig, kampfyldt tid; krigs-, ufredstid (kilde: Ordbog over det Danske Sprog).
- Sværdtid : tid, i hvilken vaabenmagten raader; krigstid; ufredstid (kilde: Ordbog over det Danske Sprog).
- Hun er sandsynligvis inspireret af den Ældre Eddas første digt 'Vølvens Spådom', hvori det om indledningen til Fimbulvinteren med krig og blodsudgydelse hedder:
- Da formørknes Solens
Skin i Sommertiden,
Alskens Vejr blir Uvejr.
- ...
- Øxetid, Sværdtid,
Skjolde da kløves,
Vindtid, Ulvtid,

Før end Verden falder.

Omend mindre sandsynligt kunne det også være H.V.Kaalunds digt "Brændende Spørgsmaal" (fra marts 1879) , som begynder:

Lakker det mod Nedgang? Ganger det paa Hæld?
Er der Sværtdid og Ulvtid ivente?
Eller sprudler nu iblandt os de livsfriske Væld,
hvorfra vi skal Foryngelsen hente?
I Dybet under Muldet skal jo, Kilderne gaa
i mægtige Aarer, som Ingen endnu saae,
Er man stødt paa en slig under Lagene?
Eller venter man det først - én af Dagene?
Jorden skal erobres! Bjerge maa afvej'n!
Med Dampkraft vi suse hen ad Banerne.

²⁰ **Gæa** :

I den græske mytologi er **Gæa** Jorden, datter af Kaos, både mor og hustru til Uranus (himlen) og Pontus (havet).
(kilde: www.wikipedia.org)

²¹ **Louise** :

Er ikke identificeret, og er ikke opført sammen med Ingeborg på Louisiana ved folketællingen i 1-2-1901.

²² **Vae victis** : 'Ve de besejrede' (datic pluralis).

²³ **Kloral**: Medikament som lindrede søvnløshed. Kloral udkonkurerede morfin og alkaloiderne, fordi det var muligt at dosere bedre, og det skulle ikke injiceres. Sindssygehusene holdt sig til de billige stoffer, brom og kloral. Brom, der i lighed med kloral, smager grimt, med sin virkning nær grænsen for forgiftning.

²⁴ **Gjallarbro**, ifølge Snorres Edda den bro, der som en del af Helvejen førte over åen Gjall til dødsriget. Den var brolagt med guld og bevogtedes af den unge kvinde Modgunn. Broen findes også omtalt i det norske digt *Draumkvædet*, hvis hovedperson Olav under en omfattende rejse i det hinsides passerer den rædsomme bro.
(kilde: www.denstoredanske.dk)

²⁵ **Tartaros**, i græsk mytologi søn af Gaia; ifølge Hesiod et mørkt og frygteligt sted dybt under Hades, hvor de besejrede titaner blev kastet ned efter kampen med de olympiske guder. Også store forbrydere, fx danaiderne, Sisyfos og Tantalos, tænkes at udstå deres straf her. (kilde: www.denstoredanske.dk)
Mener hun i virkeligheden den sidstnævnte Tantalos?
Tantalos er et af de kendeste og klareste eksempler på den religiøse forestilling, som grækerne kaldte hybris. I nogle versioner beværtede han sine dødelige venner med gudernes nektar og ambrosia som han stjal i kraft af sin status som gudernes bordfælle på Olympen. I andre gengav han gudernes tale, som han havde hørt ved deres bord for menneskene. I den mest udbredte version slagtede han sin søn Pelops og severede ham for guderne for at prøve deres alvidenhed. Guderne lod sig dog ikke narre, undtagen Demeter, der i sorg over sin datters ran kom til at spise lidt af skulderen. Guderne vakte Pelops til live igen og gav ham en skulder af elfenben, men ingen kommer ustraffet fra at teste guderne. Tantalos' straf var at lide sultens og tørstens kvaler i Tartaros. Her stod han i vand til læberne, og over hans hoved hang en frugtgren. Hver gang han ville drikke trak vandet sig tilbage, og hver gang han ville spise bøjede grenen sig væk. (kilde: www.da.wikipedia.org)

²⁶ **O, voi, che entrate** : "O, I, der kommer ind her" (italiensk).

²⁷ **Helheim**, betegnelse for dødsriget Hel (kilde: www.denstoredanske.dk)

²⁸ **Morgenavisen** :

Hun har altså haft lov til at følge med i, hvad der foregik i verden udenfor hospitalet. Af hendes bog "Smaa Notitser til Darwinismens Religion" kan man fx slutte, at hun 5-7-1909 har læst Politikens kronik, som gengiver Georg Brandes' tale til Dansk-Amerikanerne i Århus dagen før. Bogen kan læses på internettet: ukp.dk/TNG/histories/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun/R3557%20Smaa%20Notitser%20til%20Darwinismens%20Religion.pdf

29 **Rabbuni** : hebraisk: „rabb'uni“ = 'min mester'

30 **Marseta** :

Skal sandsynligvis opfattes som en (feminin) udsending fra Marsfolket, som hun troede på eksistensen af. Læs mere om hendes interesse for Mars i "Emmy Ingeborg Brun & Astronomien" på internettet:

<http://ukp.dk/TNG/histories/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun/R3557%20Emmy%20Ingeborg%20Brun%20og%20Astronomien.pdf>

31 **S.v.A.** : Sindssygeanstalten ved Aarhus.

32 **Eli, Eli, lama Sabaktani** : (aramæisk), min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?.

33 **Liaoyang** : Slaget om Liaoyang (24 August - 4 September 1904) var et af de største slag på land i den Russisk-Japanske krig. (kilde: www.wikipedia.org)

34 **Abba** : (aramæisk 'faderen'), i tiltale: "far, min far, vor far". Faderen er Gud. (kilde: www.denstoredanske.dk)

35 **Nilo Syrtis** (eller **Nilosyrtis**) er en region på Mars lige nord for Syrtis Major Planum. (kilde: www.wikipedia.org)

36 **Assignater**, (af lat. *assignatum* 'anvist', af *assignare* 'anvise', af *ad-* og *signare* 'vise til' og *-at*), betalingsmiddel, anvendt i Frankrig 1789-96. Under Den Franske Revolution konfiskerede staten i 1789 kirkegodset og finansierede sine udgifter med rentebærende gældsbeviser mod sikkerhed i godset. De blev kaldt assignater og 1790 gjort til lovligt betalingsmiddel. En stærkt stigende mængde førte 1794 og 1795 til en voldsom inflation, og assignater blev derefter i 1796 til ¹/₃₀ af den oprindelige værdi afløst af et nyt værdipapir, *mandat territorial*, der allerede året efter kun havde bevaret én procent af den oprindelige værdi og derfor blev taget ud af cirkulation. (kilde: www.denstoredanske.dk)

37 **Philadelphia** :

Kolonien Filadelfia i Dianalund grundlagdes i 1897 på et møde af interesserede, og næste år stod den første nye bygning færdig. Kolonien voksede ganske langsomt de næste år ved køb af omgivende jorder og opførelse af nye bygninger; til de sidste sluttede sig kirke og forsamlingshus, således at kolonien fik karakter af en hel by. I 1921 var der nået et patientantal af 350 epileptikere og 100 kvindelige sindssyge. (kilde: www.denstoredanske.dk).

38 **Mimer** : er i nordisk mytologi en jætte. Mimer var den klogeste af alle, og blev givet til vanerne som gidsel efter krigen med aserne. Han blev dog halshugget af vanerne, og kun hovedet blev sendt tilbage. Dette hoved står balsameret ved en af kilderne under Yggdrasil, Mimers brønd, hvor det fik Odins ene øje i pant for sin visdom. Mimer er søn af Bøltorn og bror til Bestla og er således også Odins morbror.

39 **Yggdrasil** : I nordisk mytologi er Yggdrasil (også kendt som livets træ) et vældigt asketræ. Odins tilknytning til træet fremgår af navnet. "Yggdrasil" betyder "Yggs hest", og Ygg (= den skrækelige) er et af Odins mange tilnavne. Når verdenstræet kaldes "Odins hest", ligesom galgen kaldes "hængt mands hest", henviser det til Odins selvofring, da han hængte sig for at vinde visdom.

40 **Penater** : var i den romerske religion guddommelige væsner, der vågede over husets forråd og i overført betydning over hele familiens velstand. De blev udelukkende omtalt i flertal, og optrådte aldrig som individuelle skikkelser. (kilde: www.wikipedia.org).

- ⁴¹ **Duma** :
I Esajas' Bog kap. 21 vers 11 kaldes "et udsagn om Duma", der her menes at betyde edomiter, som er et semitisk folkeslag i Østjordans sydligere del. (Kilde: *Gads Danske Bibel Leksikon, 1965*)
- ⁴² **Seir** : Der Seir var gemäß Altem Testament der Wohnort der Hurriter, später der der Nachkommen Esaus. In der revidierten Elberfelder Bibelübersetzung wird die Schreibweise „Seir“ verwendet. Seir ist in der Bibel zudem die Bezeichnung eines Horiters (1. Buch Mose 36, 20+21; 1. Chronik 1, 38) sowie der Name eines Gebirges an der Nordgrenze Judas (Josua 15, 10), vermutlich der Bergrücken mit dem Ort Saris (neuhebr. Shores), etwa 4 km westsüdwestlich von Kirjath-Jearim
(Kilde: www.wikipedia.org).
- ⁴³ **Jesaja** : Jesaja (eller Esajas) er ved siden af blandt andre Jeremias og Ezechiel en af den hebræiske bibels vigtigste profeter. På dette sted har Ingeborg Brun gengivet to vers fra Bibelen: Esajas bog kapitel 21.
- ⁴⁴ **Armenien** : Som undertrykt minoritet i Osmannerriget gennemgik det kristne armenske folk store lidelser. I årene 1894-96 blev 100.000-200.000 armeniere slået ihjel ved organiserede massakrer.
- ⁴⁵ **Sassun** : "... With the advent of the spring of 1894, the situation became worse. The government decided to make the advance and reiterated its instructions to the Kurdish chiefs to attack the whole section, west of the Mush plain and known now as **Sassun**, which included about forty villages. They came on every side and practically besieged the whole province. They stole animals, and the result was occasional contests in which one or more on either side fell. On one occasion the Kurds succeeded in securing the bodies of two of their comrades who had been killed, and carried them to the government at the city of Mush, reporting that the whole region was filled with armed men, who were defying the power of the government. Then followed a general attack upon the different villages. The Armenians had the better situation, and defended themselves with considerable success. The Kurds appeared to be unequal to the task of subduing them. The government reinforced them with soldiers, regular troops, but generally in disguise so as to retain as far as possible the appearance of the ordinary contests that had been going on for years between the villagers and the Kurdish chiefs. ... "
(Kilde: <http://armenianhouse.org/bliss/turkey/20-sassun-massacre.html>).
- ⁴⁶ **Makedonien** : I 1893 grundlagde de makedonske nationalister *Indre Makedonske Revolutionære Organisation*, i Vesteuropa kendt som IMRO. Organisationen var nationalistisk og socialistisk og forsøgte 2.8.1903 at tage magten i Makedonien gennem en folkeopstand. Opstanden blev slået ned af osmannerne, men blev et symbol for de slavisk-makedonske nationalister (Kilde: www.wikipedia.org).
- ⁴⁷ **Amerikapokalen** er en Vandrepokal, der 1851 blev udsat af Bestyrelsen for *Royal Yacht Squadron* ved en Kapsejlds (en Omsejling af Isle of Wight) af en amer. Skonnert »Amerika« og 14. eng. Yachter. »Amerika« blev Nr. 1, og siden den Tid er Pokalen forblevet i Amerika, trods store Anstrengelser for at erobre den tilbage. Det første Forsøg var 1875 med Skonnerten »Cambria«. Derefter kom to Forsøg fra Kanada 1876 og 77, der dog mislykkedes. Der var nu fastslaaet nogle Regler, hvorefter Udfordreren skal sejle til den Havn, hvor Kapsejldsen skulde finde Sted, hvilket er i Disfavør af eng. Udfordrerer, der skal over Atlanterhavet. 1885-86 og 87 forsøgte man sig med eng., dybe og smalle Yachter, men de amer, lavtgaende Pokalforsvarere med Sænkekøl vandt hver Gang. (Kilde: *Salmonsens Konversationsleksikon*).
- ⁴⁸ **Fætter Osman** :
Hentyder her til det Osmanniske Rige, der var et stort, tyrkisk rige grundlagt af Osman 1. i 1299 og bestod til 1. november 1922, hvor sultan-embedet blev afskaffet. (Kilde: www.wikipedia.org).
- ⁴⁹ **Damascener**, (af lat. *damascenus*, gr. *damaskenos*, egl. som stammer fra Damaskus), damascenerklinge; hård klinge, som er fremstillet ved damascering (kilde: www.denstoredanske.dk).
- ⁵⁰ **Vindobona** : var oprindeligt et keltisk beboelsesområde og derefter et romersk militærlejr beliggende i det nuværende Wien (Kilde: www.wikipedia.org).

- ⁵¹ **Heimskringla** : (dansk: *Verdens omkreds*) er en islandsk kongesaga og et af de mest berømte værker i den islandske litteratur fra middelalderen.[1] Den er nedskrevet i det 13. århundrede. Traditionelt regnes islændingen Snorri Sturluson (1179 - 1242) som forfatter. Det norrøne navn *Heimskringla* stammer fra de første ord i værket, *Kringla Heimsins*, "verdens skive" (kilde: www.da.wikipedia.org).
- ⁵² **Fostbroderlag** : Selvvalgte fostbrødre, fostbroderlag. Skikken at gå under jordarmen eller opskårne græstørv og at blande blod sammen. To løfter: ikke at overleve hinanden og at hævne hinanden (kilde: "Bidrag til den Oldnordiske Litteraturs Historie", s. 285, Berlingske Bogtrykkeri ved L.N.Kalckar, 1866, www.archive.org).
- ⁵³ **L. Olivier Merson** : Luc-Olivier Merson (1846-1920) studerede under Chassevent og Pils; 1869 fik han den store Rom-Pris for »Soldaten fra Marathon«; 1905—11 var han professor ved École des beaux-arts. Merson har fortrinsvis malet religiøse billeder, især med emner fra helgenlegender; i hans kunst råder den sikre smag, også i den fintfølende gengivelse af det nøgne; hans billeder roses for stemning og poesi. Fremhæves kan »Martyren Kong Edmund af England« (Mus. i Troyes 1872), »Vision« (1873), »Offer for Fædrelandet« (1874), »St Michael« (1875), »St ranciscus og Ulven fra Agubbio« (1878), Triptychonet »St Isidorus« (1879), »Flugten til Ægypten«, »St Franciscus prædiker for Fiskene«, »Ankomsten til Bethlehem« (1885) og »Aabenbarelsen« (udst. 1897 paa den internationale kunstudstilling i København) (kilde: www.runeberg.org/salmosen).

Luc-Olivier Merson: *Flugten til Ægypten (Rest on the Flight into Egypt)* (1880)

- ⁵⁴ **Sivah** : Sandlynlignende Siwa Oasen i Egypten, der ligger mellem Qattara Depression og den egyptiske Sandsø i den libyske ørken, næsten 50 km øst for Libyens grænse, og 560 km fra Kairo. Siwa Oasen er en af Egyptens mest isolerede bosættelser, med 23.000 mennesker, hovedsageligt etniske berbere. (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁵⁵ **Murzuk** : Murzuk er en oaseby og hovedstad i Murzuq Distriktet i Fezzan regionen i sydvest Libien. (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁵⁶ **Tafilalt** : Tafilalt eller Tafilet er en oasegruppe i Marokko, på sydsiden af Haut-Atlas. Her dyrkes dadler og figer. Oasen var et betydningsfuldt handelscentrum i 700-tallet. (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁵⁷ **Tuat** : Tuat (Tuwat, Touat) er en ørkenregion i det centrale Alger, som har en række af små oaser. Forhen var oaserne vigtige for karavaner, der krydsede Sahara. (kilde: www.wikipedia.org).

- ⁵⁸ **hvalte** :
Datid af verbet hvælve. (kilde: ORDBOG over det DANSKE SPROG, 1926).
- ⁵⁹ **Falanx** : Falanxen var en formation brugt af hære i antikken, og kendes tidligst fra sumererne og var i brug, til de gradvis blev erstattet af den romerske legion. Falanxen bestod af infanterister i flere geledder, der i tæt formation skjulte sig bag deres skjolde. Falanxen blev brugt således, at den marcherede mod fjenden i tæt formation, hvor den med lanser eller spyd forsøgte at bryde fjendens falanks. (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁶⁰ **Circenses** : **Brød og cirkus** (original latin: *panem et circenses*) er et udtryk der bruges i overført betydning til at kritisere både en stats forsøg på at pacificere dens borgere, og borgernes egen villighed til at lade sig bestikke med overfladiske og dekadente gaver. I begge tilfælde refereres der til en billig opfyldelse af en række overfladiske og tarvelige behov frem for at koncentrere sig om mere værdige og idealistiske mål (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁶¹ **Charybder** : pluralis af Charybdis, i den græske mytologi en uhyggelig malstrøm i et smalt farvand, muligvis Messinastrædet (kilde: www.denstoredanske.dk).
- ⁶² **Tros** : militært udtryk om en hærs bagage, kamp- eller vedligeholdelsesmidler (uden at henhøre til ammunition og proviant) og som transporteres på køretøjer efter tropperne (kilde: ORDBOG over det DANSKE SPROG, 1948).
- ⁶³ **Folgefonna** : Folgefonna er et fællesnavn for tre gletchere i Hardanger i Norge:
- Nordre (northern) Folgefonna (26 km²)
- Midtre (central) Folgefonna (11 km²)
- Søndre (southern) Folgefonna (167 km²), den tredje største gletcher i Norge (kilde: www.wikipedia.org).
- ⁶⁴ **Thalbitzer** : Den 27. juli 1903 søges og tildeles pladsen som 2 reservelæge ved Sindssygeanstalten ved Aarhus til S. Thalbitzer, hvis livsbane er skildret i hans ansøgning. Han har blandt andet skrevet disputats om den manio - depressive psykose. I 1909 ansættes han på ny i 3 år. Han er bl.a. nævnt i Svenningsens bog '4 måneder i celle på Jydsk Asyl' fra 1907 (kilde: <http://museumpsyk.dk>).
- ⁶⁵ **Sell, Adolph** : (23.12.1850-19.11.1921), læge. Født i Kbh. (Petri), død i Dianalund, begravet på Filadelfias kirkegård. I 1875 blev han medicinsk kandidat. Efter en studierejse til Berlin, Wien og Paris nedsatte han sig som praktiserende læge i Udby ved Kalundborg 1876, men ombyttede allerede næste år dette virkested med Tersløse nord for Sorø. Lægeboligen her blev hans opholdssted for resten af livet, de første 20 år som udgangspunkt for en omfattende landpraksis, de følgende i alt 24 år som lægebolig for kolonien Filadelfia. Ved flere rejser, især i Skotland og Tyskland, supplerede han sin uddannelse, navnlig på sindssygeplejens område. Ved S.s død var der nået et patientantal af 350 epileptikere og 100 kvindelige sindssyge (kilde: www.denstoredanske.dk).
- ⁶⁶ **Fredhjem** : Dette gule hus på Philadelphia blev bygget i 1904 og var altså ret nyt, da Ingeborg Brun boede der. (kilde: http://www.diakonforbund.dk/fileadmin/filer/PDF/diakonblad_april_07_ok_ny_print.pdf)
- ⁶⁷ **Selvferde** : Selv- betegner, at den ved *selv* angivne person er til stede sammen med, i selskab med andre, og at det samlede antal svarer til det tilsvarende mængdetal (kilde: *Ordbog over det Danske Sprog*).
- ⁶⁸ **Henry George** : (2.9.1839-29.10.1897), amerikansk skribent og politisk økonom. George var selvlært og skabte med *Progress and Poverty* (1879) megen opmærksomhed i både USA og England. Hans politiske udgangspunkt var liberalt. George mente, at statens magt skulle begrænses, og han var fortalere for det frie initiativ og den frie verdenshandel. Det var hans grundlæggende tanke, at arbejds- og kapitalindtægter skulle friholdes for beskatning, mens statens udgifter skulle finansieres ved beskatning af jorden. George har givet navn til den politiske filosofiske retning georgisme.
George var selv politisk aktiv. Han dannede bl.a. United Labour Party, som han i 1886 opstillede for til borgmestervalget i New York. Han blev dog ikke valgt. I 1897 stillede han op på ny, men døde under valgkampen.

I Danmark er Georges tanker partipolitisk repræsenteret i Danmarks Retsforbund, hvis politiske indflydelse har været begrænset. Georgismen har imidlertid haft betydning for de jordværdiansættelsesprincipper, som danner grundlag for jordbeskatningen i Danmark. (kilde: www.denstoredanske.dk).

Den danske Henry George Forening blev grundlagt i 1902. Blandt initiativtagerne kan nævnes: kasserer Lars Jørgensen, Køge, Højskolelærer Valdemar Bennike, Vallekilde, gårdejer Poul Nielsen, Karlshøj, godsforvalter Sophus Berthelsen, Høng og endelig husmand Chr. Olsen, der i sin velkomsttale bl.a. citerede Henry Georges indledning til Beskyttelse eller Frihandel (kilde: www.henrygeorge.dk/om-foreningen).

⁶⁹ **Berthelsen, Sophus** : 1864-1930, dansk husmandspolitikker. Berthelsen blev exam.jur. i 1883 og sagfører i 1898. I 1890'erne blev han grebet af idéen om jordrente, som den var formuleret af Henry George. Han udførte et utrætteligt agitationsarbejde i husmandsbevægelsen, var bl.a. i 1902 medforfatter til Køgeresolutionen og stiftede samme år Henry George-Foreningen. Fra 1924 redigerede han tidsskriftet Grundskyld (kilde: www.denstoredanske.dk).